

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 6

София, сбота, 12 ноемврий

1927 г.

7. заседание

Петък, 11 ноемврий 1927 година.

(Открито отъ подпредседателя А. Христовъ, въ 16 ч. 25 м.)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: г. г. Еминъ Агушевъ, Ставри Андреевъ, Драгомиръ Апостоловъ, Никола Аретовъ, д-ръ Иванъ Бешковъ, Борисъ Бошковъ, д-ръ Владимиръ Бурилковъ, Никола Бурмовъ, Димитъръ Бъровъ, Добри Витановъ, Димитъръ Гайдаджиевъ, Хюсеинъ х. Галибовъ, Мехмедали Герай, Димитъръ Грънчаровъ, Георги Данаиловъ, Владимиръ Димитровъ, Василъ Драгановъ, Борисъ Евтимовъ, Димитъръ Зографски, Димитъръ Ивановъ I, Димитъръ Ивановъ II, Савчо Ивановъ, Георги Илиевъ, Трифунъ Капитановъ, Левъ Кацковъ, Иванъ Кирпиковъ, Гето Кръстевъ, Кузманъ Куневъ, Иванъ Куртевъ, Кънчо Кънчевъ, Рашко Маджаровъ, Димитъръ Мангъровъ, Йосифъ Марулевъ, Тончо Мечкарски, Мило Милевъ, Петъръ Миновъ, Добри Митевъ, Генко Митовъ, Константинъ Муравиевъ, Иванъ х. Николовъ, Димитъръ п. Пандовъ, Георги Пъчевъ, Николай Савовъ, Мехмедъ Алиевъ Салиевъ, Пандо Сидовъ, Петъръ Стояновъ, Борисъ Толевъ, Константинъ Томовъ, Ангелъ Томчевъ, Иванъ Христовъ, Кръстю п. Цвѣтковъ и Григоръ Чешмеджиевъ)

Разрешенъ е отпускъ на следнитъ г. г. народни представители:

На г. Стойчо Георгиевъ — 1 день;

На г. Ставри Андреевъ — 2 дни;

На г. Радко Начевъ — 2 дни;

На г. Никола Владовъ — 1 день;

На г. Василъ Драгановъ — 3 дни;

На г. Иванъ Лъкарски — 1 день;

На г. Кънчо Кънчевъ — 1 день;

На г. Недѣлко Топаловъ — 3 дни;

На г. Левъ Кацковъ — 2 дни и

На г. Василъ Митевъ — 1 день;

Съобщавамъ, че е постъпило законодателно предложение отъ г. г. народнитъ представители Герасимъ Ангеловъ Величковъ и Илия Бояджийски, като вносител, подписано отъ нужното число народни представители, за измѣнение и допълнение на чл. чл. 786 и 792 отъ търговския законъ. (Вж. прил. Т. I, № 5)

Това законодателно предложение ще бѣде напечатано, раздадено и поставено на дневенъ редъ.

Постъпили сж две питання отъ бѣлослатинския народенъ представителъ г. Петъръ Анастасовъ до г. министъръ-председателя и министъръ на вътрешнитъ работи и народното здраве.

Първото питане се отнася за разтурено събрание отъ мѣстни органи въ Бѣла-Слатина.

Второто питане се отнася за шумакарския въпросъ и за оземляването на малоимотни въ Бѣла-Слатина.

Тѣзи питання ще бѣдатъ съобщени на респективния министъръ, който ще отговори.

Пристъпваме къмъ дневния редъ.

Д. Димитровъ (раб): Кога ще се отговори на нашитъ питання, г. председателю?

Председателстващъ А. Христовъ: Щомъ г. г. министритъ бѣдатъ готови, ще ви се отговори.

Д. Димитровъ (раб): Ако не ни се отговаря, да не ги отправяме тогава. Защо само да пълнятъ архивата на Канцеларията на Народното събрание?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: На питане не може да се отговори, преди да се направи справка. Вие се оплаквате за нѣщо, станало въ еди-кое си село. Нали трѣбва да се провѣри?

Председателстващъ А. Христовъ: Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ — разисквания по отговора на тронното слово.

Моля г. докладчика да докладва проектоотговора.

Докладчикъ С. Мошановъ (д. ср): (Чете)

„Ваше Величество,

За да се запази сигурността на държавата, народното представителство презъ втората извънредна сесия на XXII-то обикновено Народно събрание одобри обявеното военно положение въ Кюстендилски и Петрички окръжи.

Ваше Величество,

Народното представителство цени усилията на правителството за заздравяване на държавнитъ финанси и за стопанското възстановяване на страната и е готово да сътрудничи въ мѣроприятията му въ това направление. Затова народното представителство посрѣща съ задоволство благосклонността на Съвета на Обществото на народитъ къмъ постъпкитъ на правителството за единъ държавенъ заемъ, който ще бѣде отъ полза за стабилизирането на държавнитъ финанси, ще ускори възстановяването на народното стопанство и облекчи поминъка на народа.

Ваше Величество,

Народното представителство се радва, че довѣрието на цивилизования свѣтъ къмъ България, спечелено поради добритъ ни отношения къмъ всички държави, непрестанно расте и е убедено, че тая политика на лоялность ще има благотворни последици за миролюбива България.

Ваше Величество,

Народното представителство ще проучи и одобри внесениятъ отъ правителството законопроекти, които целятъ повишаване благосъстоянието на трудолюбивия български народъ и неговото спокойно развитие.

Да живѣе Негово Величество Царьтъ!

Да живѣе България!“

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Малиновъ.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Искамъ думата.

Председателстващъ А. Христовъ: Ще Ви запиша. Г. Малиновъ е искалъ по-рано думата.

А. Малиновъ (д): Той иска думата преди дебатитъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Имате думата, г. Кьорчевъ.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Снощи, когато се постави като първа точка отъ днешния дневенъ редъ отговорътъ на тронната речъ, азъ повдигнахъ въпроса, тая точка да бѣде отложена за друго едно заседание и казахъ защо. Г. Ляпчевъ бѣше наклоненъ да се съгласи, но не бѣше категориченъ и каза: „Ако нѣма записани оратори, тъй като оппозицията трѣбва първа да говори, тогава ще преминемъ къмъ втората точка отъ дневния редъ“. Тогава казахъ на г. министъръ-председателя и на г. г. народнитѣ представители, че въ такъвъ случай, добре е, дебатитѣ да се откриятъ съ едно изложение отъ страна на правителството, което ще направи неговиятъ пръвъ министъръ.

Азъ смѣтамъ, че, ако усвоимъ практиката или, ако се съгласимъ за този случай, дебатитѣ по отговора на тронната речъ да се развиятъ върху една основа, която ще положи самото правителство, като изложи всичко онова, което смѣта за необходимо да каже по своята вътрешна и външна политика, подобни дебати ангажиратъ наистина тутакси всички оппозиционни групи да си кажатъ думата, да критикуватъ и да изложатъ онова, което мислятъ. Но така, както ни се дава проектъ-отговорътъ на тронната речъ, да се чака, споредъ думитѣ на г. министъръ-председателя, оппозицията да вземе думата — това по-рано е било, но смѣтамъ, че не бива да бѣде сега. Туй, което казвамъ, търпи възражения, че въ комисията по Министерството на външнитѣ работи правителството, чрезъ своитѣ респективни министри, на външнитѣ работи и министъръ-президента, е казало всичко, което може да се каже. Азъ считамъ, обаче, че независимо отъ работата на комисията, която става, както се изразява нашата конституция, дверемъ затворенимъ, ...

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: И което се пише въ вестници на другия денъ въ изковеркната форма.

Д. Кьорчевъ (нац. л.): ... правителството може да направи въ пленума едно изложение, както става навсѣкжде по свѣта. Не е добре за правителството и за оппозиционнитѣ групи по единъ такъвъ голѣмъ въпросъ да правятъ само полемика, защото очевидно е, че ние ще полемизираме. Добре е да се дебатира върху онова, което правителството ще каже. Какво е казано въ комисията, ние не го знаемъ, не го знае и Народното събрание, не го знае и цѣлиятъ български народъ.

Ето защо, азъ моля г. министъръ-председателя да се съгласи сега и други пакъ дебатитѣ по отговора на тронната речъ да се започватъ съ едно правителствено експозе. Ако г. министъръ-председателътъ се съгласи на това предложение, разбира се, че дебатитѣ по отговора на тронното слово не могатъ да започнатъ днесъ, защото ние не искаме да му създаваме изненади, нито да го поставяме въ положението да прави какъ експозе. Азъ искамъ да бѣда лояленъ и смѣтамъ, че и г. г. народнитѣ представители отъ другитѣ парламентарни групи ще одобрятъ това мое искане за начина, по който трѣбва да се откриятъ тѣзи много важни и отъ голѣмо значение дебати, бихъ казалъ, съ историческо значение, ако всѣки разбира ролята, която трѣбва да прави въ тѣзи дебати. Това лоялно искане, важността на което е много голѣма, което ще постави, ако бѣде прието, рамкитѣ за развитие на дебатитѣ, смѣтамъ, че не трѣбва да бѣде отхвърлено. Г. министъръ-председателътъ постоянно говори за всички онѣзи добри желания, които има да постави въ компромисъ своето дѣло съ стремителитѣ и исканията на оппозицията. Ето единъ случай да се разберемъ. И азъ моля г. председателя да постави на разискване този въпросъ, който е малъкъ, да се изкажатъ по него и другитѣ групи, за да се види, че това не е само едно мое изолирано и случайно желание.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата г. министъръ-председателътъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! На дневенъ редъ сѣ разискванията по отговора на тронното слово. Азъ снощи заявихъ, че ако почитаемиѣ господа отъ оппозицията не сѣтъ подготовени, ние нѣма да бѣдемъ толкова възискателни, щото още днесъ да започнатъ тѣзи дебати. Но, същевременно азъ прибавихъ, че ако се

намѣрятъ между оппозицията лица, които ще взематъ думата, ще бѣде толкова по-добре и за тѣхъ и за самата работа. И азъ съ приятностъ отбелязвамъ, че г. Малиновъ е поискалъ думата, за да говори по въпроса. На този мой отговоръ снощи, г. Кьорчевъ направи това предложение, което и сега приповтаря, че било желателно, при започване дебатитѣ по отговора на тронното слово, да се правятъ експозетата отъ правителствена страна. Ние сме ги правили и, когато стане нужда, пакъ ще ги правимъ, но смѣтамъ, че въ конкретния случай, когато сме така близко до първата извънредна сесия, кждето се разискваха всички тѣзи въпроси, които се засѣгатъ и тукъ — за заема, за финансовото положение на страната и т. н. — когато сме така близко и до втората извънредна сесия, кждето се засѣгнаха други въпроси, също така поменати въ тронното слово, смѣтамъ, че съвсемъ напраздно губене на време ще бѣде, ако ние започнемъ сега да освѣтляваме това, върху което почитаемата оппозиция, изглежда, не само че е освѣтлена, а има и готови отговори и, то се знае — отрицателни. Така че това е напраздно. Азъ не мога да се съглася въ дадения моментъ да правя експозе. За това моля господата, които желаятъ, да взематъ думата, за да се пристѣпни къмъ работа.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Г. г. народни представители! По-пече г. Кьорчевъ повдигна единъ въпросъ, по който поиска и другитѣ групи да се изкажатъ, азъ вземамъ думата, за да се присѣдиятъ къмъ неговото предложение. Всѣка инициатива, която би подтикнала правителството публично да заговори за своята политика и по тоя начинъ да даде насока на дебатитѣ, които има да станатъ, ние я одобряваме. Толкозъ повече, че г. министъръ-председателътъ не е така правъ, когато заявява, че правителството е направило своето изложение предъ комисията по отговора на тронното слово, защото, по една непарламентарна практика у насъ, не всички групи сѣ представени въ тази комисия и не всички народни представители иматъ възможностъ да знаятъ кога се събира комисията ...

С. Савовъ (д. сг): Но не имъ е забранено да присѣдствуватъ.

К. Пастуховъ (с. д.): ... и освенъ това не е въ реда на нѣщата, когато една група забелязва, че съзнателно искатъ да я отхвърлятъ, да отиватъ нейнитѣ представители да се натрапватъ, или нѣкакъ си да подсмърчатъ въ разискванията на комисията. По-редното би било — защото нѣма какво да се загуби отъ това — ако има да се каже нѣщо, което не трѣбва да се изнесе публично тукъ, въ пълни подробности, то да се каже предъ представителитѣ на всички групи, тъй както нѣкога у насъ се мжчеха да създадатъ този редъ — отвреме-навреме представителитѣ на оппозиционнитѣ групи да се явяватъ предъ министъръ-председателя за да искатъ освѣтление по положението на страната. Не сѣ прави онѣзи, които мислятъ, че може тъй да се управлява, разчитайки на болшинството, безъ да се държи смѣтка за оппозиционнитѣ групи, каквито и да сѣ тѣ. Веднѣжъ представителитѣ на оппозиционнитѣ групи дошли въ Парламента, тѣ иматъ еднакви права съ представителитѣ на болшинството. Само въ гласуването е разликата, защото болшинството решава, а оппозицията може да не събере гласове за въ полза на своето мнение. Но, що се касае до правата, всички иматъ еднакви права и не бива тъй да се игнорираме.

Азъ има да забележа, г. г. народни представители, още и това, че ако трѣбва да се учимъ отъ парламентарния редъ въ другитѣ страни, добре е да надникваме и да гледаме що става у тѣхъ. На менъ, напиримѣръ, никакъ не ми харесва това, дето у насъ винаги чакатъ оппозицията да се изреди съ своитѣ оратори, а следъ това да се изреди правителството, тежката артилерия и правителствениѣ депутати. Като че тукъ се развива едно словоборство между представителитѣ на партиитѣ и най-накрая на юрушъ да се завършва цѣлата работа. (Възражения отъ сговориститѣ) Тѣзи, които ми подмѣтатъ, азъ ще ги насоча да се справятъ съ реда, напиримѣръ, въ Франция. Тамъ сѣ намѣрили за по-целесъобразно да се редятъ последователно по единъ правителственъ и по единъ оппозиционеръ отъ различнитѣ групи, за да има разнообразие и кръстосване на мненията, и по този начинъ дебатитѣ тамъ ставатъ и по-интересни и много излишни работи се спестяватъ.

Ето защо мисля, че нѣма да сгрѣшимъ, ако възприемемъ предложението на преждеговорившия ораторъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Калайджиевъ.

Г. Марковъ (з. в): И азъ искамъ думата.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Този въпросъ е свършенъ. Експозе нѣма да има. Какво искате повече?

Г. Марковъ (з. в): Искамъ думата.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: По кой въпросъ?

Г. Марковъ (з. в): По този въпросъ. Можемъ да бждемъ на Вашето мнение.

Х. Калайджиевъ (раб): Г. министър-председателъ! Преди малко, по отношение на питанята, заяви, че наизустъ не може да отговаря, макаръ че не е правъ, защото много време е минало откато питанята сѣ депозирани. Обаче сега отъ насъ действително той иска ние да приказваме наизустъ по отговора на тронното слово.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Въ Москва така ли правятъ?

Х. Калайджиевъ (раб): Извинението на правителството, че въ комисията по отговора на тронното слово е направено изложение въ връзка съ отговора на тронното слово, насъ не ни засѣга.

С. Мошановъ (д. сг): Вие можете да присѣствувате въ комисията, ако желаете.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Малиновъ.

А. Малиновъ (д): Г. г. народни представители! Азъ вземахъ думата по-рано, преди да науча, че другарьтъ ми г. Кьорчевъ ще повдигне въпроса за едно изложение, което, споредъ неговото разбиране, би било по-добре да направи правителството. Ако правителството би се съгласило да направи това изложение, азъ бихъ се отказалъ отъ думата и бихъ изчакалъ думата на правителството. Това едно.

Второ. Нѣкогашъ, доста отдавна, въ отдавнашното минало, наистина, министър-председателътъ, министърътъ на вътрешнитѣ и министърътъ на външнитѣ работи откриваха дебатитѣ по отговора на тронното слово. Тѣ правѣха своето изложение по ресоритѣ, които завеждаха, по общата политика на кабинета и, следъ тѣхнитѣ изложения, се дебатираше политиката на кабинета. Но тази традиция се следваше, чини ми се, до управлението на Земледѣлския народенъ сѣюзъ.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Тогава нѣмаше и тронно слово.

А. Малиновъ (д): Дори, подсказва колегата г. Кьорчевъ, тогава нѣмаше и тронно слово. Тя е една традиция, която се изостави. Азъ мисля, че се е напустила една добра традиция. Би било добре да я възобновимъ. Но г. министър-председателътъ заявява категорично, че изложение той нѣма да прави и къмъ стари традиции нѣма да се връща.

При това положение, азъ лично се отказвамъ да дебатирамъ въпроса и чакамъ да ми се даде думата.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Статевъ.

Х. Статевъ (нар. л): Г. г. народни представители! И азъ смѣтамъ, че заискването, което се направи отъ нашия другаръ, народния представителъ г. Кьорчевъ, е предадено доста лоялно, безъ каквито и да е намѣрения, за да се прави политика отъ такъвъ малъкъ въпросъ. Азъ не съзирамъ началото на нѣкакво злопоставяне, на нѣкакво предврително уговаряне, а, напротивъ, това е едно заискване, което, ако се възприеме отъ правителството, ще бжде само отъ полза за нашия Парламентъ. Защото и азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че ако г. министър-председателътъ излѣзе съ едно експозе, съ едно изложение, което се налага отъ момента, въ който се намираме сега именно, той не само ще постави базата, на която ще се развиватъ всички по-нататъшни дебати, но ще постави и ония ограничения, ония рамки, които често пѣти, при липсата на експозе, сѣ бивали прехвърляни отъ известни оратори, на-

родни представители, въ Камарата, за които се е коментирало въ единъ или въ другъ смисълъ. Че действително г. министър-председателътъ недавна прави експозе въ Камарата, че е безспоренъ фактътъ, какво всички ония въпроси, които евентуално ще се разглеждатъ, сѣ били разгледани въ недалечно време, това е абсолютно вѣрно. Но дори и за форма само да стане това, азъ мисля — и въ това отношение напълно сподѣлямъ изказаната мисълъ отъ уважаемия г. Малиновъ — че ние възстановяваме една традиция, която само ще ни ползува.

Ето защо, отъ името на нашата парламентарна група, и азъ отправямъ своята молба къмъ г. министър-председателя: добре би било сегашнитѣ дебати, при положението, при времената, които живѣемъ, да бждатъ предшествувани този пътъ отъ едно изложение.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Марковъ.

Г. Марковъ (з. в): Г. г. народни представители! И азъ на свой редъ отъ името на Земледѣлския сѣюзъ се присѣдинявамъ къмъ искането на г. Кьорчевъ. Защото еднѣжъ като има отговоръ на тронното слово, по който ще се дебатира политиката на правителството, ще бжде отъ голѣма полза, ако, преди да почнатъ дебатитѣ, чуемъ думата на ръководителя или на ръководителитѣ на политиката на правителството. Азъ смѣтамъ, че съ това ще се съкратятъ даже и дебатитѣ, за които вие най-много смѣтате, че се удължаватъ и ще имъ се даде насока. Да не се счете, че съ това ние искаме да ви отнемаме времето. Азъ смѣтамъ, че ще бжде отъ полза да възстановимъ тази традиция.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Откога е тази традиция? Кажете.

Г. Марковъ (з. в): Ами тъкмо ние въведохме тази традиция, но вие не можахте да я задържите. (Възражения отъ сговориститѣ) Така че, еднѣжъ като ще има дебати по отговора на тронното слово, азъ смѣтамъ, че правителството е длъжно, преди да се почнатъ дебатитѣ, да направи едно изложение, отъ което опозицията да може да се ориентира въ своитѣ обяснения.

Присѣдиняваме се къмъ предложението на г. Кьорчевъ.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Александъръ Малиновъ по дневния редъ.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Защо не гласувате моето предложение?

Председателстващъ А. Христовъ: Настоявате ли?

Д. Кьорчевъ (нац. л): Да.

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, които сѣ съгласни . . .

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Какво ще гласувате! Той се отправя къмъ мене за експозе.

С. Омарчевски (з): Прави се едно предложение, трѣбва да го гласувате.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Г. председателю! Въпросътъ е, по какъвъ начинъ трѣбва да започнатъ дебатитѣ по точка първа отъ дневния редъ. Това трѣбва да стане съ решение на Народното събрание.

Председателстващъ А. Христовъ: Г. Кьорчевъ! Дневниятъ редъ е опредѣленъ отъ вчера. Дадохъ думата на г. Малиновъ.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Въпросътъ не е за дневния редъ, а какъ да почнатъ дебатитѣ.

Министър-председателъ А. Ляпчевъ: Ето, тѣ почватъ.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Азъ правя това предложение. Недейте го гласува! Но тогава вие, които постоянно ругаете дружбаштѣ, ще заприличате на тѣхъ.

С. Омарчевски (з): Има едно предложение, и трѣбва да го гласуваме.

А. Малиновъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Тронното слово поставя за дебатиране няколко въпроса. Единият, първият, бихъ казалъ най-същественият, е въпросътъ за здравяването на българските финанси; вториятъ въпросъ е за отварящият се повече или по-малко добри перспективи, поради водената отъ правителството, споредъ правителството, външна политика; третиятъ въпросъ е за предстоящата намъ законодателна дейност и четвъртиятъ въпросъ — който, дълбоко съмъ убеденъ, ще бѣде сложенъ на тази трубина отъ ораторитѣ, които биха взели думата — е въпросътъ за грѣшките на правителството, за неговата обща политика. Това е то темата на днешнитѣ дебати, въ рамките на тази тема ще има да остана и азъ.

Г. г. народни представители! Преди да навлѣза въ сѣщността на набелязанитѣ отъ менъ въпроси, и то нажко, азъ смѣтамъ за нужно да спра вашето внимание върху една наистина малка, но все пакъ съществена грѣшка на правителството, която заслужава да бѣде изнесена отъ трибуната на Събранието.

Тронното слово, както знаете, е подписано отъ Негово Величество Царя. Повече отъ ясно е, че то му е било пратено въ чужбина за подписъ, затова защото при изготвянето на тронното слово и при неговото прочитане въ Народното събрание той е билъ извънъ предѣлитѣ на нашата земя. Новово се слага принципиалниятъ, конституционниятъ въпросъ, дали държавниятъ глава може да подписва държавни актове, когато той е извънъ предѣлитѣ на царството, и ако може да подписва, то кои сѣтъ. За голѣмо съжаление, нашиятъ основенъ законъ и другитѣ закони, които се отнасятъ до материята по този въпросъ, мълчатъ. Всичко, що е казала по него нашата конституция, е следното: тогава, когато Негово Величество Царятъ напуца предѣлитѣ на България, той остава за свой замѣстникъ Министерския съветъ и този последниятъ подписва или приподписва всички онѣзи държавни актове, каквито се подписватъ отъ държавния глава, когато той пребивава въ предѣлитѣ на царството; или, по-точно, приподписва актоветѣ не Министерскиятъ съветъ, а, по делегация на последния, първиятъ министъръ, министъръ-председателъ.

Нашитѣ конституционалисти практично смѣтатъ, че държавниятъ глава, отсъствувайки отъ България, нѣма право да подписва каквито и да било държавни актове, още по-малко — да упражнява своитѣ лични прерогативи, да кажемъ: прерогативата за помилването, за разрешението на министерски кризи и т. н. Въ защита на това мнение се сочи съображението, че ако би се позволило на държавния глава да упражнява отъ чужбина своитѣ права по управлението на страната, въ рамките на конституцията, въ такъвъ случай, той би могълъ да упражнява тия права въ тия рамки, оставяйки извънъ предѣлитѣ, извънъ границитѣ на царството. Опасността е отъ едно подобно разбиране — или неудобствата, въ най-малкъ случай — сѣ повече отъ очевидни. Върху тѣхъ, следователно, нѣма защо да говоря.

Правителството на Сговора, очевидно, по този въпросъ, който е контраверзенъ — върху това не споря — е на друго мнение. И за това то е изпратило тронното слово въ чужбина да бѣде подписано отъ държавния глава, та да понесе и той, като самото правителство, моралната отговорност за тронното слово.

Знаемъ, че отъ нѣкои добри наши конституционалисти би могло да се възрази, че тронното слово се нарича — ако се не лъжа — отъ конституцията царско слово, и, следователно, за какво царско слово би могло да стане дума, ако това слово нито би било прочетено отъ царя, нито би било подписано отъ него? Единъ пѣтъ ние смѣтаме за нужно да отваряме Събранието съ тронно — следователно, съ царско — слово, нищо аномално нѣма въ това, че то му е било пратено за подписване въ чужбина.

Азъ мисля, че такова тълкувание на съответния членъ отъ конституцията, който се занимава съ въпроса, е педантично, буквално, несериозно. Споредъ моето скромно разбиране, тронното слово не е нищо друго, освенъ единъ докладъ на изпълнителната власт до Народното събрание. Всѣки пѣтъ, когато държавниятъ глава пребивава въ предѣлитѣ на царството, изпълнителната власт, правителството прави своя докладъ до Народното събрание за управлението, за положението на страната, чрезъ държавния глава. Но когато държавниятъ глава отсъствува, нищо не прѣчи на правителството да направи своя докладъ и да го нарече тронно слово, безъ да го праща за подписъ на държавния глава.

Както виждате, дори въ неотдавнашното минало, ние сме смѣтали, че може да се отвори едно Народно събрание и безъ тронно слово. Та и втората извънредна сесия на сегашното обикновено Народно събрание бѣ отворена безъ тронно слово, обстоятелство, което тукъ се критикуваше отъ г. г. народнитѣ представители, въ това число и отъ моя другаръ г. Никола Мушановъ.

Толкозъ по този въпросъ, който азъ нарекохъ въ сѣщностъ не голѣмъ, но представляващъ известна конституционна принципиална важност и, като така, заслужаващъ да бѣде изнесенъ отъ трибуната на Народното събрание.

Г. г. народни представители! Азъ ще държа трибуната на Събранието късо време, затова, защото поводътъ, по който днесъ се отварятъ дебатитѣ, е старъ поводъ, който е далъ възможност и на менъ, като на други, още въ първата извънредна сесия на сегашното XXII обикновено Народно събрание, да кажа своята дума по общата политика на кабинета на Демократическия сговоръ. Нали тая политика и днесъ се дебатира?

Правителството на Сговора продължава да върви твърдо изъ установения, изъ отпъкания, бихъ казалъ азъ, отъ самия него пѣтъ — пѣтъ, който опозицията смѣта не дотамъ правъ, за пѣтъ погрѣшенъ. Опозицията — нека ми бѣде позволено да кажа това — въ цѣлия си съставъ — Народниятъ земеделски съюзъ, либерали, радикали, широки социалисти, демократи, всички каквито ги има въ тоя Парламентъ — и днесъ, като вчера, и сега, следъ законодателнитѣ избори, които дадоха едно грамадно мнозинство на правителството, както и преди тия избори, е поддържала и поддържа, че страната има нужда отъ една нова власт — по-популярна, по-авторитетна отъ сегашната. Опозицията е поддържала и продължава да поддържа, че не сѣ достатъчни хубавитѣ лозунги, които е издигнала управляващата партия — за по-голѣма сговорчивостъ, за това, че България трѣбва да стои надъ всичко и всички — защото мисли, че голѣмитѣ проблеми на деня ще се разрешатъ не отъ лозунгитѣ, а отъ новата власт — само тя би могла да задоволи нуждитѣ на времето, само тя би могла да се справи задоволително съ социалнитѣ, съ политическитѣ, съ многото проблеми на деня. Нова власт, нова програма, малко или повече различна отъ тази, която следва сегашното правителство, нови методи на администриране — това е то желанието на опозицията. Азъ бихъ казалъ, че такова е желанието и на една голѣма частъ отъ българския народъ. Въ това желание, въ това настроение трѣбва да се вслушатъ, трѣбва да се отнесатъ съ всичката сериозност и съ всичкото надлежно внимание всички онѣзи фактори, всички онѣзи политически елементи, които смѣтатъ, че страната ще трѣбва да се развива нормално, конституционно, които смѣтатъ, че нажежената политическа атмосфера не трѣбва повече да се нажежава, че раздуханитѣ страсти и остри политически борби не ще трѣбва повече да се изострятъ.

Азъ съмъ щастливъ, че мога да констатирамъ отъ тази трибуна, какво подобно едно разбиране иматъ и нѣком отъ г. г. дейцитѣ, които излизатъ изъ редоветѣ на Демократическия сговоръ. Думата ми не е за онѣзи отъ тѣхъ, разумѣва се, които искатъ да задържатъ властта на всѣка цена, нито за онѣзи, които биха пожелали разжътването на политическото време, за да разчистятъ своитѣ лични смѣтки или да задоволятъ своитѣ амбиции — не! Азъ тѣхъ нѣмамъ предъ видъ, азъ имамъ предъ видъ онѣзи — и мисля мнозина — политически дейци, добри дейци въ редоветѣ на Демократическия сговоръ, които отблизо, неуморно следятъ туптенето на обществения пулсъ и споредъ него сѣдятъ за какво копнѣе народната душа и за какво тупти народното сърдце. Ето защо азъ си позволявамъ да направя едно силно заключение, че цѣлата опозиция, безъ изключение, сѣ известни части отъ партията, която дава своята подкрепа на правителството, сѣ на мнение, че въпросътъ за една власт е въпросъ сложенъ отъ политическия животъ на страната.

Г. г. народни представители! Новата власт не може да овладѣе по конституционенъ редъ нито една отъ политическитѣ партии. Всички тѣ за постигане на тая целъ сѣ слаби. Но, въпрѣки мнението, бихъ казалъ, на тѣзи, които управляватъ страната, обединени, сдружени тия партии, биха могли да създадатъ дори едно народно движение и да изтрѣгнатъ отъ сърдцата или отъ гърдитѣ на мнозинството отъ българския народъ едно протестно „долу!“ Въ това азъ съмъ дълбоко убеденъ. Тукъ му е мѣстото и азъ да кажа нѣколко думи по едно подмѣтане, което вочтениятъ представител на една отъ либералнитѣ фракции въ Парламента, уважаемиятъ г. Кьорчевъ, бѣше

направилъ презъ първата извънредна сесия отъ тая трибуна, когато имаше думата по отговора на троиното слово; подмѣтане, въ смисълъ, че ако нѣкои отъ нашитѣ общественици и нѣкои отъ нашитѣ политически партии биха отишли въ своитѣ взаимни концесии малко по-далечъ — една сила, въ името на лозунга „нова власт“, би могла да се създаде, и такава една групировка на политическитѣ партии би ни дала едно по-друго съотношение между тѣхъ въ Парламента, отколкото ние констатираме днешния день. Вие добре знаете, че едни относително малки партийни опозиционни групировки вземаха стотици хиляди гласа. И ако тия групировки биха били малко по-големи, безспорно, тѣ биха имали на своя страна мнозинството отъ българския народъ. При все това — това ви го каза г. Кьорчевъ, подчертавамъ ви го днесъ и азъ — не всички възприеха подобна една политика, която си поставя за целъ да групира българската опозиция въ името на лозунга „нова власт“, нова само затова, защото е друга. Подобенъ единъ лозунгъ така стѣснителенъ не би могълъ, а азъ ще кажа не би трѣбвало, да я обедини, защото една подобна политика крие въ себе си опасности. И азъ мисля, че въ интереса на България, въ интереса на всички насъ е да създаваме условия или да подбутнемъ българската опозиция до вземането на едно подобно решение.

Г. г. народни представители! Защо се иска, казахъ, отъ опозицията и частъ отъ онѣзи, които крепятъ правителството, нова власт? Затова, защото старата власт е власт изхабена, е власт изтощена. Това е несъмнено първиятъ и най-сѣщественъ аргументъ въ полза на тезата за смѣната, за промѣната, или, ако щете, минимумъ, за освежаването на властта. Тази власт се изхаби по много и много причини, върху които азъ не искамъ да дебатирамъ, защото скѣпия и вашето време и своитѣ собствени сили. Азъ ще констатирамъ само предъ васъ факта, на който мнозина, които биха желали да бждатъ обективни, не биха отказали достоверността.

Партията, която дава подкрепа на правителството, и самото то, въ известни отношения е дезорганизирано, въ други е деморализирано, въ трети е корумпирано. Когато преди година време отъ опозиционнитѣ банки се заговорваше за корупция, отъ другитѣ, противни тѣмъ, се издаваше викъ: „Това е заинтересовано обвинение, това е инсинуация, това сж партизански измислици. Дайте факти“ — се добавяше при това — „дайте доказателства“!

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Дайте ги и Вие днесъ, г. Малиновъ.

А. Малиновъ (д): Днесъ нѣма нужда да Ви ги давамъ,...

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: А, имате нужда отъ фрази!

А. Малиновъ (д): ... защото ги давате Вие, вашитѣ хора, вашата преса, вашитѣ първонци.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Председателътъ на Вашата и моята партийна организация въ София навремето, г. Поповъ, се е проявилъ като обвиняемъ — това е цѣлата Ви корупция. (Възражения отъ лѣвицата)

Б. Павловъ (д): Никога не е билъ председател на наша организация.

Г. Марковъ (з. в): Само туй ли е?

Д. Ивановъ I (д. сг): Ти да не се обаждашъ, да мълчишъ! И ти ще ми говоришъ за корупция, престѣпенъ титъ! Кѣде сж вашитѣ министри? — Въ затворитѣ. Занимаватъ се съ разни шаранови афери. (Глъчка)

Г. Марковъ (з. в): Не можете да ни разубедите.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Васъ не ща да разубеждавамъ, защото вие преследвате целитѣ си, но който обвинява, трѣбва да обвинява съ факти.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Недейте прекъсва, защото сте министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Малиновъ е длъженъ на тази обща фраза да даде съдържание.

С. Стефановъ (д): Ще го дадемъ.

Н. Мушановъ (д): Министъръ-председателътъ трѣбва да бжде коректенъ и да мълчи.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ знамъ кога трѣбва да мълча и кога да апострофирамъ.

Н. Мушановъ (д): Азъ ще Ви удавя съ факти.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Дайте ги.

С. Стефановъ (д): Ще ги дадемъ, г. министре.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Дайте ги, азъ желая да ги чуя.

С. Стефановъ (д): Другиятъ нашъ ораторъ ще ги изнесе.

К. Лулчевъ (с. д): Съветътъ на 12-тѣ!

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Никакъвъ съветъ на 12-тѣ! Нека тукъ се изнесе всичко.

Н. Мушановъ (д): Когато Ви се говори така, трѣбва да мълчите.

Министъръ С. Василевъ: Г. Малиновъ! Понеже споменахте за Георги Поповъ и понеже името на Поповъ е замѣсено съ Министерството на благоустройството, азъ Ви моля да посочите факти.

Отъ лѣвицата: Ей-й! (Голѣмъ шумъ)

А. Малиновъ (д): Но вие трѣбва да ги знаете.

Министъръ С. Василевъ: (Къмъ земледѣлцитѣ) Не ви е срамъ! Искате тукъ да водите борба съ корупцията! Посочете факти!

П. Анастасовъ (с. д): Нали изключихте Георги Поповъ отъ Вашата група?

Министъръ С. Василевъ: (Къмъ земледѣлцитѣ) Вие сте управлявали — познаваме ви. Днесъ ние управляваме. Посочете факти за корупция, а не говорете неистини.

К. Лулчевъ (с. д): Георги Поповъ е още народенъ представителъ и председателъ на Софийската ви организация.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Не е вѣрно. Той не е членъ на нашата парламентарна група.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Тукъ приказватъ нѣщо за Куюмджийски.

Г. Панайотовъ (нац. л): Председателътъ на парламентарната финансова комисиия г. Семерджиевъ не е ли членъ въ управителния съветъ на дружеството или на банката на Куюмджийски?

Г. Семерджиевъ (д. сг): На коя банка?

Г. Панайотовъ (нац. л): Не сте ли членъ въ управителния съветъ на дружество „Изида“?

Г. Семерджиевъ (д. сг): Не съмъ членъ въ управителенъ съветъ нито въ чужда, нито въ българска банка. (Глъчка)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни)

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Та, като бжде членъ на нѣкое дружество, това корупция ли е?

Д. Кьорчевъ (нац. л): Искайте анкета, като искате факти.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Защо ще искаме анкета? Изнесете Вие фактитѣ. Кого да анкетираме — радославиститѣ ли?

Д. Кьорчевъ (нац. л): Азъ тукъ стоя отъ дълги години и съмъ миналъ презъ най-големи тѣ съблации. За мене не можете да кажете нищо.

Отъ сговориститѣ: О-хо!

Д. Кьорчевъ (нац. л): Радославовъ е Вашъ приятелъ.

П. Гаговъ (д. ср): Имате присъда като хайдуци.

Ц. Табаковъ (зан): Кажете кои сж тия 12-тѣ.

К. Лулчевъ (с. д): (Къмъ П. Гаговъ) И Адвокатскиятъ съветъ разглежда вашитѣ дѣла.

Нѣкой отъ сговориститѣ: А кооперация „Напредъ“?

Д. Кьорчевъ (нац. л): Какво стана съ концесиитѣ, дадени на вагабонти и мошеници международни, на които се предложиха народни блага? Сега ги нѣма тукъ. Де сж тѣзи концесионери?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Каква концесия? Вие направете запитване за концесията и ще видите какъ се е работило и какъ сж защитени интереситѣ на държавата, а не само така да злословите.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Всичко е издадено.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Нищо не е издадено; всичко е тукъ, въ България. Това е гордостта на туй управление, че е запазило интереситѣ на държавата по всички линии. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ) Азъ бихъ желалъ да зная друго управление какъ би се изложило по тия въпроси, но днешното управление не е изложено.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Нѣма го покойния Янко Стоенчевъ — той щѣше да ви каже. И Цанковъ ще ви каже.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Каквото ще да каже г. Цанковъ. Азъ приканвамъ всички ви да кажете какво знаете. Азъ искамъ този въпросъ тукъ да се изнесе и тукъ да се критикува на открито, а не да се злослови.

К. Томовъ (з): Защо вие не го внесете? Дайте спокойствие, ще ви кажемъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Всички тия, които твърдятъ, че е имало корупция, безъ да даватъ факти, тѣ деморализиратъ българския народъ. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Отъ лѣвицата: А-а-а! (Възражения)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ знамъ, че най-големитѣ разбойници все за разбойници приказватъ. Това е доказано въ свѣта. (Ржкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Ц. Табаковъ (зан): Вашата полиция не гони разбойницитѣ, а обира гражданитѣ. Тя е корумпирана.

К. Томовъ (з): В. „Миръ“ най-напредъ повдигна този въпросъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Въпроса, който е повдигналъ в. „Миръ“, изнесете го тукъ, за да видимъ какво сме вършили.

К. Томовъ (з): Дайте спокойствие, не се нервирайте и ще го изнесемъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Тамъ е въпросъ за двама предприемачи, които се борятъ единъ съ другъ.

К. Лулчевъ (с. д): Ще дадемъ и други факти.

Отъ сговориститѣ: Кооперация „Напредъ“!

К. Лулчевъ (с. д): Какво има въ кооперация „Напредъ“? (Голѣма глъчка)
(Квесторътъ С. Савовъ отива при социалдемократитѣ и се скарва съ Христо Баралиевъ)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Моля, г-да!

Х. Баралиевъ (с. д): (Къмъ С. Савовъ) Противъ тебе има издадена присъда отъ Шуменския окръженъ съдъ за мародерство. Азъ ще ти я прочета. Не си много стока.

С. Савовъ (д. ср): Ти си шарлатанинъ, ти си социалистически разбойникъ. Азъ нѣмамъ присъда.

Х. Баралиевъ (с. д): Имашъ присъда! И имашъ тупето да приказвашъ!

Председателствуващъ А. Христовъ: Моля, г. Баралиевъ, пазете тишина!

К. Лулчевъ (с. д): Ей такива (Сочи С. Савовъ) говорятъ за моралъ! Виждате ли?

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. ср): Е, какво знаешъ за него?

К. Лулчевъ (с. д): Има присъда противъ него.

Х. Баралиевъ (с. д): Има присъда за мародерство.

А. Малиновъ (д): Г. г. народни представители! Азъ ще искамъ да продължа речта си съ онова спокойствие, съ което я отпочнахъ, и, нека бѣда нескромненъ, съ онази обективностъ, съ която азъ третирамъ доста голѣмитѣ политически въпроси, които занимаватъ народното представителство.

Въ отговоръ на това обвинение, което азъ хвърлихъ не, което азъ възпроизведохъ, защото то е обвинение не за пръвъ пътъ изнасяно тукъ, отъ трибуната, се казва: „Нищо отъ това; повечко или по-малко въ всички режими, въ всички времена е имало случаи на корупция. Ние, които управляваме страната, преследваме виновницитѣ, разкриваме престѣпления; ние изпълняваме нашия дългъ“. На това азъ бихъ възразилъ: при кой режимъ, коя изпълнителна властъ не е изпълнявала тоя свой дългъ?

Д-ръ К. Милановъ (д. ср): Дружбашиѣ.

А. Малиновъ (д): Преследването на виновницитѣ повече или по-малко е дѣло на полиция, на администрация, на съдебна властъ, но лѣкуването на основнитѣ причини, върху които никне една плесень политическа, една корупция, е дѣло на общественника, е дѣло на Парламента. Следователно, не е достатъчно да бждатъ преследвани този и онзи — тѣ се преследватъ, азъ това не отричамъ. Ще трѣбва да се взематъ всички мѣрки, за да могатъ да се премахнатъ ония причини, които ни поставятъ предъ фактитѣ на корупцията.

Азъ мисля, че едно отъ срѣдствата за лѣкуването на тия причини, е една нова властъ.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Съ дружбашиѣ начело.

А. Малиновъ (д): Това е мое мнение.

Г. г. народни представители! Но смѣната на властта не се иска само и изключително върху факта, върху който азъ съ общи думи съмъ се спрѣлъ; тя се иска и поради редица други, отъ които азъ ще отбележа за своитѣ цели и за своитѣ изводи, споредъ моя методъ, на говорене само два, едри, заслужаващи внимание, които никой не би могълъ да откажъ, да отрече.

Въ нашата страна отъ известно време, особено къмъ края на току-що изтеклото лѣто, се разви разбойничеството до едни такива размѣри, до които въ миналото и другаде, доколкото менъ ми е известно, не се е развило. Избиха се десетки хора, ограбиха се милиони. Не е смѣстено тамъ, въ тоя случай, който ме занимава, че този или онзи рискува живота си, или че на тогова, или на оногова ще бждатъ изпразнени джобовѣтѣ. Но това разбойничество, което се шири въ нашата земя, защото се практикува почти изъ всички голѣми пѣтица и не изъ една, изъ две околии, а изъ десетки, за голѣмо съжаление, околии, може да спѣе стопанското развитие на страната, смущава реда и мира въ тая страна. Мѣрки неотложни, но мѣрки рационални и енергични противъ него се изисква да вземе властта. И дори сегашната властъ — ако тя би взела или вземе такива мѣрки — азъ съмъ дълбоко убеденъ, тя ще бжде подкрепена отъ опозицията или — да не говоря за нея, не съмъ нейнъ мандаторъ — поне отъ насъ, отъ тѣзи, които азъ представлявамъ тукъ отъ трибуната. Ние сме дали достатъчни доказателствъ, че сме противници на управляващата

партии, политически, идейни противници, но никога не сме били и не сме въ своята критика врагове на нашата държава. И ето защо едва преди малко време ние ви дадохме блестящо доказателство: заедно съ вас и въ защита на българската държава ние вотирахме военното положение, което се обяви въ два окръга — Петричкия и Кюстендилския.

Вземането мърки против това зло, лъкуването му, се налага. Налага се въ интереса на самата власт, защото, неуспѣла, тя е подровена въ своя авторитетъ.

Причинитѣ на разбойничеството. Тѣ могатъ да бждатъ много. Съ изучаването и проучаването на тѣзи причини по-скоро би се справилъ единъ социологъ, отколкото единъ политикъ. Тѣзи причини бихме могли да ги намѣримъ, да кажемъ, въ една анархистична проповѣдь, която се шири въ нашата страна — азъ това не отричамъ; причинитѣ на сѣщото разбойничество бихме могли да ги намѣримъ въ това, че се извършиха и се вършатъ маса неправди въ тая земя; на най-после причинитѣ бихме могли да ги намѣримъ тамъ, че осиромаша, обеднѣ тази земя. Та нима нѣкой отрича тѣзи факти? Но ако вие подирите причинитѣ тамъ и тамъ ги намѣрите — а тѣ сѣ тамъ — очевидно, иска се една монша, авторитетна властъ.

Това бѣше втория отъ фактитѣ, посочени като обикновени, ежедневни факти.

И, най-после, азъ минавамъ на третия фактъ, който занимава и тронното слово. Уважаемото правителство на Сговора смѣта, че българскитѣ финанси стоятъ недобре, че една отъ голѣмитѣ и върховнитѣ негови задачи и на всѣка утрешна властъ, която би дошла да смѣни сегашната, е да оздрави българскитѣ финанси. Какъ тѣ да бждатъ оздравени, по кой начинъ? Повечко или по-малко ние се различаваме въ рецептитѣ, които, приложени, биха могли да излѣкуватъ болника, българския бюджетъ, българскитѣ силно разстроени финанси. Правителството на Сговора смѣта, че едно отъ срѣдствата, едно отъ ефикаснитѣ срѣдства да се справи съ това зло и то въ едно непродължително време, това е заемътъ. Правителството на Сговора влиза отъ известно време насамъ решително и твърдо въ пѣтя на държавнитѣ заеми. Преди година и нѣколко време се сключи единъ заемъ, който ние нарекохме бѣжански, и не зная защо, отгоре на това и хуманитаренъ заемъ. Сега правителството въ тронното слово оповестява, че то ще има моралното съдействие на Обществото на народитѣ, за да може да сключи другъ държавенъ заемъ съ по-други цели отъ ония, за които се предназначаваше произведението на бѣжанския заемъ. Отъ правителството се има предъ видъ, отъ произведението на новия заемъ да се посрещнатъ, преди всичко, многочисленитѣ и тежки задължения на българския фиска спрямо многобройнитѣ кредитори на фиска, и въ първа линия Българската народна банка. На второ мѣсто се очаква, че отъ произведението на този заемъ ще остане една сума около 600 или 700 милиона лева, които ще образуватъ fonds de roulement, едни суми, които ще бждатъ въ разпорѣжданията на правителството. Това е то. По-рано лично азъ бѣхъ при убеждението, сложено въз основа на всичко онова, което се бѣ изнесло въ политическия печатъ по въпроса за заема, че заемътъ ще има да задоволи и редица стопански нужди. Изглежда, че тѣзи очаквания не ще се оправдаятъ. Произведението отъ заема, ако бжде сключенъ, ще има да задоволи нуждитѣ, за които азъ преди малко говорихъ.

Г. г. народни представители! Следейки политическия животъ на страната, разбиранията, които иматъ по голѣмитѣ политически въпроси нашитѣ политически партии, чини ми се, че азъ съмъ правилно констатиралъ следния фактъ: че у насъ редица политически партии по принципъ сѣ противъ единъ заемъ. Тѣ смѣтатъ, че ние бихме могли да се справимъ съ болкитѣ на бюджета и бихме могли да оздравимъ нашитѣ финанси безъ единъ заемъ. Това мнение не е мое, това мнение не е на оная група, която азъ представлявамъ. Азъ мисля, че сѣ много самоувървени и самонадеяни онѣзи, които по начало мислятъ, че ние ще можемъ да удовлетвориимъ голѣмитѣ нужди на нашия бюджетъ, безъ да вкараме чрезъ единъ заемъ въ страната значителни, милиардни капиталы. Следователно, да може човѣкъ по принципъ да се обяви противъ единъ заемъ при това тежко положение на нашитѣ финанси, споредъ менъ, е много смѣло. Господата, които се обявяватъ принципиално противъ една заемна политика днесъ, смѣтатъ, че съ нуждитѣ на бюджета ние бихме могли да се справимъ съ едни радикални и голѣми икономии. Има у насъ партии и общественици, които поддържатъ, че нашиятъ разходенъ бюджетъ би могълъ да бжде намаленъ отъ тая

цифра, до която той днесъ се възкачва, на 6, дори на 5 милиарда. Азъ мисля, че това е повече отъ смѣло. Икономии могатъ да се направятъ, трѣбва да се направятъ, има отде да се направятъ, но тѣ да ни дадатъ намаление въ такива размѣри — на мене това се вижда нѣщо невъзможно.

Г. г. народни представители! Когато говоримъ за оздравяване на българскитѣ финанси, въ края на крайщата ние възлагаме надежди не прѣко на единъ заемъ или на едни икономии. Ние изобщо мислимъ, че съ това зло ще може да се справи само засиленото национално производство. Е добре, ако наистина голѣмата наша задача — да засилимъ националното производство — е задача, която ще трѣбва да бжде първа и за правителство, и за народно представителство, и за всички, то питамъ азъ: сѣ огледъ на задоволителното разрешаване на тая задача, възможни ли сѣ, мислими ли сѣ едни икономии въ такива широки размѣри, каквито нѣкой поддържатъ, че биха могли да станатъ, да се извършатъ? Азъ отговарямъ: не.

Нѣколко примѣра, съ които азъ искамъ да илюстрирамъ основната, принципната си гледна точка върху въпроса за заемната политика — въпросъ, който е открито сложенъ отъ тронното слово.

Въ тронното слово се казва, че правителството ще внесе за обсъждане отъ народното представителство законопроектъ за опазване на общественото здраве. Въ днешната, съвременната намъ културна държава, най-голѣмата ценностъ — това е човѣшката личностъ, това е нейното здраве. Здравиятъ, силниятъ работникъ — това е творецътъ на материалнитѣ блага.

Е добре, азъ питамъ: какви сѣществени икономии бихте могли да направите въ тая областъ? Кой е безумецътъ, който би предложилъ да се затворятъ, да кажемъ, аптеки, болници, да се съкрати персоналъ фелдшерски, медицински, или да се съкратятъ кредититѣ, които сѣ отредени за социалната хигиена? Никой, разумѣва се.

Въ тронното слово правителството съобщава сѣщо на народното представителство, че ще го сезира въ скоро време съ законопроектъ за насърчение на мѣстната индустрия. Е добре, г. г. народни представители, доколкото азъ разбирамъ въпросъ, насърчаване на мѣстната индустрия безъ едно митарствено покровителствуване на тая индустрия, безъ едни специални облаги, е дѣло невъзможно. А тия облаги, тая митарствена закрила, за която азъ говоря, е коствувала, ще коствува на държавния бюджетъ стотици милиони.

Едно отъ двѣтъ: или вие ще ги спестите, за да уравновесите бюджета, или ще разрешите другата проблема — засилване националното производство. И въ тая областъ икономии сѣ невъзможни.

Или се мисли сериозно, че биха могли да се направятъ икономии като се ограничатъ евтинитѣ кредити, които ние даваме на еснафството? Все-таки при социалната структура на България еснафството е единъ елементъ въ нашия стопански животъ, и безъ държавна закрила вие не може, не бива и не трѣбва да го оставите. Следователно, и тамъ икономии не могатъ да се правятъ.

Тогава де? Азъ, който повече слушамъ, отколкото говоря въ този Парламентъ, съмъ констатира: нѣма случай, нѣма ораторъ отъ тая трибуна да не прави голѣмъ въпросъ въ своята пѣч отъ въпроса за повдигане, за засилване на народния поминѣкъ.

Е добре, голѣмиятъ бранитѣл отъ нашия народенъ поминѣкъ, това е земледѣлието. И азъ питамъ: какви икономии бихте могли да направите тамъ? Бихте ли могли да ги направите въ онѣзи малки кредити, които даваме за опитни станции, или за ремонтни дѣла, или за техническо, специално земледѣлско висше, низше образование? И тамъ не. Изобщо, ще кажа азъ, икономии въ онѣзи голѣми кредити, които даваме за стопанския държавенъ строежъ, за стопанската управа, сир. за търговия, за индустрия, за земледѣлие, за съобщения, и тамъ не можете да ги направите. Тогава въ коя друга областъ? Въ онѣзи ли областъ, за която даваме кредити, тая за социалнитѣ помощи, за социалната предвидливостъ и пр.? И тамъ, разумѣва се, не. Но казватъ: биха могли да се направятъ — и отъ тукъ започватъ примѣритѣ — сѣществени икономии, като се съкратятъ голѣмитѣ и не навреме отпущанитѣ кредити за разни строежи. На тоя въпросъ азъ вече съмъ се спиралъ отъ тая трибуна. Да, предприеха се нѣкои постройки, културнитѣ цели на които никой не отрича, но които не навреме се предприеха.

Но, г. г. народни представители, ако азъ лично бихъ държалъ въ рѣцетѣ си държавната кесия, ако азъ бихъ

бил на тѣхно мѣсто (Сочи министерската маса), азъ ви заявявамъ, че сумитѣ, многото милиони, които бихъ спестилъ и отъ тукъ, азъ, съ огледъ на една рационална държавна стопанска политика, не бихъ ги спестилъ за уравнивяване на бюджета, заради самия фактъ на това уравнивяване, или да ги спестя, за да засиля фонда, отъ който ще се плащатъ политическите дългове на България. И тѣзи кредити, дори отъ тукъ спестени — ще кажа и отъ другаде се сочатъ — азъ бихъ ги изразходвалъ за отводняване, ако не за разширяване на сегашната шосейна мрежа, то за нейното репарирание, защото тя се намира въ плачевно, въ скандално положение. Спестенитѣ по този начинъ пари азъ бихъ ги пласиралъ за държавно стопанско строителство. Икономии азъ не бихъ направилъ, за да уравнивя само бюджета си, или да засиля, повтарямъ, фонда за изплащане, за посрѣщане на политическите дългове на България — не говоря за гражданските нейни дългове.

Казва се, че икономии могатъ да се направятъ по Министерството на вътрешнитѣ работи. Могатъ и трѣбва да се направятъ не само по това министерство, но по много. Казахъ, повтарямъ, да не се разбере моята мисль погрѣшно — азъ не се отказвамъ отъ икономии, тѣ трѣбва да се правятъ. Наистина, на казаното министерство, поради тежкото политическо положение, народното представителство даде грамадни, голѣми кредити — даде му ги за явна, за тайна полиция. Нѣма защо да протестира заинтересованиятъ министъръ, . . .

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Не бойте се!

А. Малиновъ (д): . . . ако кажа, че отъ тия кредити се настаниха много хора подъ формата на полицаи да разрешаватъ партийни въпроси.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Разбира се!

А. Малиновъ (д): Виждате, не се спирамъ върху дребнaвостите, които биха ме отвлѣкли отъ моята съществена мисль. Но азъ дори казвамъ, че тукъ, тукъ ако бихте могли да направите икономии, спестенитѣ по този начинъ пари, съ огледъ на онази политика, която трѣбва да бѣде доминираща за тѣзи, които управляватъ днесъ и които ще управляватъ утре, за всички ни, съ огледъ на една политика на едно строителство, азъ ще ги пласирамъ, ще ги изразходвамъ за тѣзи цели, за които преди малко говорихъ. Когато отъ насъ се искатъ икономии, дори отъ този характеръ, предимно отъ политическите ни кредитори, а може-би и отъ гражданските, азъ тая политика на такива икономии я разбирамъ. Това е въ интересъ на кредитора, той може да бѣде неинъ голѣмъ приятелъ, той може да иска тя да вземе връхъ. Но азъ казвамъ, ние, ние, съ онази задача за стопанското ни строителство, която азъ слагамъ, тая политика не бихме могли, не би трѣбвало да я прегърнемъ, нито би трѣбвало да я насърждаваме. Противъ нея ние би трѣбвало да се боримъ. Отъ това, което казахъ за избѣгване на всѣкакви недоразумения, азъ искамъ да направя едно заключение. Въ първата извънредна сесия на това Народно събрание, когато азъ изказахъ пѣкои мисли по икономии, които биха могли да се направятъ, имаше известно неудобство въ известни политически срѣди. Днесъ, когато азъ се обяснихъ, ми се чини, ние сме начисто. Икономии могатъ и трѣбва да се направятъ. Чрезъ онѣзи суми, които ние бихме добили чрезъ единъ заемъ, чрезъ едни икономии, които ние бихме могли да направимъ при едно разумно държавно стопанство, може съществено да се подпомогнемъ въ разрешаването на голѣмата задача за заздравяването на разстроениятъ издѣно, бихъ казалъ, български финанси. Но, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че тогава, когато правителството влиза твърде енергично въ пѣтя на една заемна политика, въ пѣтя на държавнитѣ заеми, то само слага другия въпросъ, безъ задоволителното разрешение на който, само съ заеми не бихме могли да си подпомогнемъ. Защото ние не знаемъ въ какви размѣри ще бждатъ тия заеми и при какви условия. Всѣки, който по принципъ приема заема, не значи, че го приема абсолютно и безрезервно: въпросътъ за условията на заема остава откритъ, той ще бѣде дебатираниятъ, той ще бѣде разискваниятъ. Заемъ на всѣка цена, заемъ съ едни условия, споредъ които би се засегнало суверенното право на българската държава, нейното управление и т. н., естествено не ще бѣде одобренъ не само отъ тукъ (Сочи лѣвицата) — азъ съмъ дълбоко убеденъ — но и отъ другата страна, отъ дѣсно. Но това сѣ въпроси свършено други.

Но, който прави заемъ, много ясно разбира, че на първо време благотното действие на заема не ще дойде, че то ще се почувствува по-късно. Обратното ще бѣде въ първитѣ години: и безъ това голѣмитѣ държавни анюитети ние ще засилимъ съ не малки анюитетѣ върху новия държавенъ заемъ. И азъ се боя, че намъ ще ни стане доста тежичко. Ето защо, въпросътъ за политическите дългове на България би могълъ, би трѣбвало, споредъ мене, да бѣде третиранъ паралелно съ въпроса за заема.

Г. г. народни представители! Вие ще си спомните, че въ извънредната сесия на Народното събрание азъ казахъ, че не сподѣлямъ становището, какво не може да се повдига въпросътъ за репарациитѣ тогава, когато се прави заемъ. Азъ мисля, че можемъ да повдигнемъ тоя въпросъ. Дали ще сполучимъ или не, то е друго, но ние трѣбва да обяснимъ на ония бѣдещи кредитори, които ни увѣряватъ, че ще ни дадатъ пари, за да ни подпомогнатъ въ нашето финансово и стопанско съвземе, че тѣ могатъ да ни подпомогнатъ, ако не като ни опростятъ политическите дългове, то поне като отсрочатъ въ първитѣ години анюитетитѣ по тия заеми. Ето защо, азъ лично бихъ се радвалъ и мисля, че не съществуватъ никакви неудобства, ако тоя въпросъ би се повдигналъ при третирането на единъ заемъ — принципиално, казвамъ, при една заемна политика. Азъ мисля, че би билъ смѣлъ, би билъ дръзко куражливъ оня, който би казалъ днесъ: „И безъ заеми можемъ да минемъ“. Но азъ правя тази съществена уговорка, че това ще върви паралелно съ едни разумни икономии, паралелно съ повдигане на въпроса за нашитѣ политически задължения.

(Председателското мѣсто се заема отъ председателя)

Г. г. народни представители! Ще кажа още нѣколко думи за икономии и съ този въпросъ ще престана да занимавамъ народното представителство. Той е най-голѣмиятъ въпросъ, по-голѣмъ отъ него нѣма, не само затова, защото заема най-голѣмо мѣсто въ тронното слово, но защото заема най-голѣмо мѣсто въ политическия животъ на страната.

Всѣки министъръ, като всѣки специалистъ, обикновено разглежда живота отъ оная позиция, на която го е качило неговото положение, като министъръ. И затова, да кажа примѣрно, министърътъ на външнитѣ работи — не говоря за г. Буровъ, а въобще за министра на външнитѣ работи — смѣта, че най-същественото за преуспѣването на единъ народъ е да спечели симпатии на другитѣ народи и затова на туй министерство трѣбва да се даватъ най-голѣми кредити. Министърътъ на земледѣлието — тукъ вече ще кажа по-конкретно, г. министъръ Христовъ — смѣта, че същественото за материалното преуспѣване на нацията, за нейното стопанско съвземе, е да можемъ да дадемъ възможностъ на цѣлото наше селячество да сѣе само семена образецъ № 14 или 16, или съ най-модерни земеделски машини да обработва нивитѣ си. Споредъ него, тона е най-същественото и отъ своя гледна точка той е правъ. Министърътъ на просвѣтата пъкъ ни казва: „Какво значи въ развитието на човѣчеството материалната култура, материалното благоденствие? Всичко е духовната култура. Дайте милиони за училища“. Следователно, ако се представи на всѣки министъръ по отдѣлно да реди работитѣ по своя ресоръ — азъ съмъ управлявалъ и имамъ достатъчно опитъ — не знамъ, по далечъ нѣма да отидемъ. Ето защо, азъ мисля, че министърътъ на финанситѣ, който стои на една позиция, доминираща надъ всички други позиции, трѣбва да се заеме съ тѣзи икономии на дълго, стига тѣ сѣ обещаващи само на дума.

Г. министърътъ на финанситѣ е заявявалъ и въ пленума на Народното събрание, и въ финансовата комисия, че той прибѣгва къмъ едни хероични мѣрки, че той отъказва да се използватъ кредити, вотирани отъ Народното събрание. Споредъ мене, ясно е, че той следва сегашната френска практика, специално практиката на сегашния френски министъръ-председателъ и министъръ на финанситѣ г. Поанкаре.

Министъръ В. Молловъ: Преди него.

А. Малиновъ (д): Но при все че нашиятъ министъръ на финанситѣ има задъ себе си авторитета на този голѣмъ държавникъ, азъ лично решително се обявявамъ противъ тази практика, и то главно затова, че спестеното по този начинъ, направенитѣ икономии въ сжщностъ не сѣ икономии. Има се дори опасностъ, чрезъ правенитѣ по този начинъ икономии, бентътъ утре да се отвори и да се намѣ-

римът въ още по-лошо положение. Но аз съм решителен и принципиален противник на тази практика и по съображения по-специални. Аз мисля, че министърът на финансите не може да си позволи правото — в кавички — да спира използването на вотирано от Народното събрание кредити. Знаем, че други ще добавят: „Нима не знаете, че той има мандат, разрешение за това от Народното събрание?“ Да, г. г. народни представители, той има това разрешение, но тогава нека поговорим и за нас, за Парламента. Аз мисля, че Парламентът занапред не трябва да дава това разрешение. Вие знаете, че Парламентът днес много силно се атакува от крайната лъвица, главно по следните причини: че той е инертен, че той абдикира от своите права, че той е много слаб по отношение към изпълнителната власт и т. н. Парламентът, когато разрешава кредити, ще трябва да разрешава само кредити, които поведително трябва да разходват лицата, на които те са дадени. Не може да се оставя на тях да решават, кои да разходват и кои не. Ако има излишни кредити, нека не ги вотираме, а не, след като ги вотираме, да кажем на министъра на финансите: „А беджанам, ние нямаме време да изучим тая работа основателно, и може би да сме сгръбнили, виж да направиш икономии“. Тая практика ще трябва да я напуснем, тя не е добра. От уважания министър на финансите въ комисията се каза, че по този начин са спестени не, са неизразходвани стотици и стотици милиони кредити. Нима изключително той ще реши въпроса — и както виждате го е решил — че трябва да се спестят или не?

Както и да е, аз се спрех на тая подробност, все пак съществена, за да заключа, че надеждитъ за едни сериозни икономии аз възлагам не толкова на всеки един министър, който се увлича, който разглежда нуждитъ на своето министерство от една позиция, малко по-ниска от она, от която разглежда общото държавно стопанство министърът на финансите. От него ние чакаме заемъ — отлично, икономии — още по-добре, но паралелно съ това, най-малко, повдигането на въпроса за отсрочването на нашите политически задължения. Влезли въ тоя път, менъ ми се струва, че ние влизаме въ един сигурен път за оздравяването на българските финансии. А грижитъ за тяхното оздравяване трябва да бъдат общи и на тези (Сочи лъвицата), и на вас, които сте надясно, на всички нас, защото въ оздравяването на българските финансии е спасяването, аз бих казал, на българската държава и на българската нация от по-нататъшни конфликти — и социални, и политически, и финансови — които са твърде възможни.

Другият въпрос, изнесен въ отговора на тронното слово, засяга външната политика на България. Г. г. народни представители! Тронното слово констатира добрите международни и, по-специално, съседски отношения. Не е въ моите намбрения да влизам въ същността на въпроса. Аз приемам констатацията на правителството за такава, за каквато то иска да каже — че тя е съобразна съ истината. Но правителството отива по-нататък и казва въ тронното слово, че от тъй щастливо установените международни отношения ние можем да очакваме добри сетини — точно фразата на тронното слово въ тая минута не помня. Тая констатация, която прави правителството, според мене, би била от значение и би зарадвала и мене лично, ако правителството би се обяснило тук, въ Народното събрание, като какви конкретно добри сетини то чака от тъй щастливо сложилите се международни отношения. И за да не бъде неговата констатация една празна фраза, значението на която не е по-голямо от да попълни физически онова място, ония няколко линии въ тронното слово, които ние сме навикнали традиционно да отделяме, да посвещаваме за външната политика на България, тази констатация трябва да бъде одухотворена тук съ едно изложение на респективния министър на външните работи, от което да следва, че най-после даваните досега обещания, че многото, многото отворени въпроси въ нашата външна политика, които ние чакаме да бъдат разрешени, биха могли щастливо да се разрешат за България и най-после е наблизил денът, тъй да бъдат решени.

Г. г. народни представители! Не е досущ върно, че международните ни отношения са добри. Най-после нека погледнем истината право въ очите. Що се касае до Югославия, тия отношения не могат да бъдат квалифицирани като добри. Поради такива или други причини, които бяха дебатирани на времето си и на място си — през втората извънредна сесия на сегашното Народно събрание —

се прокламира военно положение въ два окръга. Прокламира се поради това, защото по един навик югославияската държава без всякакви основания продължава да държи отговорни и българското правителство, и българския народ за всеки един революционен атентат. Аз, на мисля и всички, изключая самите революционери, сме идейни, принципи противници на революционните атентати. Но все пак ние можем да разберем чувствата на революционера, неговия манталитет, неговата революционна логика, когато той прибъгва към тия атентати. Но аз се отказвам положително да разбира онази логика, според която са възможни, да кажем, щипски злодеяния. Въ печата се поддържат обвинения спрямо политически организации, спрямо органи на власт. Има или няма нещо върно въ това? Ако би имало, казвам, аз бих отказал да разбира подобна една политика. Защо? Защото, г. г. народни представители, най-после всички трябва да си кажем, още и за излишен път, че е въ наш интерес, въ интерес на всички балкански държави да се разберем — лично за себе си ще кажа, и за партията, от името на която говоря тук, — да се разберем съ югославияните, да се разберем славияните. Това е необходимо, това е нужно. Но за тая задача на разбирателство ще трябва да се спечелят правителства на голъми народи. Да ги спечелим, да ги помолим — да спечелим всички онъзи, които сериозно са загрижени за запазване мира на Балканите, да спечелим всички онъзи, които имат голъми интереси тук, на Балканите, за да ги убедим въ това, което е станало ясно за нас, българите. За да се постигне едно споразумение, ще трябва външните на сътовните съдбини, голъмите правителства и великите народи, да си дадат трудъ да разберат на какво се дължат едни революционни атентати, на какво се дължат едни злодеяния като щипските. Тъ трябва да разберат, както трябва да разберат и югославияните, че съ куршумъ, съ пушка не ще може, каквито и усилия да се положат, да се заличи едно племе или да се асимилира то. Докато тая политика ще господствува тамъ, няма да се подобряват отношенията ни, не защото ние не бихме желали да вземемъ всички мърки, които са въ нашия ресор, да подобримъ тези отношения; надали бихме били въ положение да сторимъ това.

Толкова по нашата външна политика. Всеки път, когато излизам от трибуната, аз се спирам върху нея, и се спирам на повече или по-малко актуелни за времето, през което говоримъ, въпроси, без да навлизамъ всеки път въ същността на цялата външна политика на кабинета, въ цялия ѝ обемъ, защото смътамъ, че това би било празна работа.

Въ усилията, следователно, на една власт, която би могла да спечели мощни приятели за едно разбирателство на балканските народи, която би могла да изтъква и да обясни на великите народи и на великите правителства, че тъй ще трябва да си дадат отчетъ за основните причини, които ни поставятъ предъ нежелателни факти на едни революционни атентати или на едни а la Шипъ злодеяния, аз мисля, че правителството би срещнало твърдата и искрената подкрепа на всички добри българи.

Г. г. народни представители! Съ няколко думи аз ще заключа, ще свърша моята реч. Аз смътамъ, че една от голъмите грешки или избои една от грешките на правителството на Демократическия сговоръ е, че то смъта, какво добре е изпълнило своя дългъ, ако е могло добре да замръкне; то е доволно, ако през деня констатира, че редът е запазен; то е щастливо, ако през същия ден, да кажемъ, спокойствието на г. министъра на външните работи не е публикувано от някоя нота, от някой наш съсед; то е предоволно, прешастливо, когато пък през течението на месеца, макар и късно, може да плати пенсия, чиновническите заплати, да посрещне някои от многобройните задължения по платежните заповѣди. Подобна политика характеризира относително слабата загриженост за утрянния ден, за бъдещето на страната. Правителството отговаря: „Не можах да сторя това, защото досега това не бѣ моя задача, не бѣхъ въ положение да го направя; сега е втората фаза на моето управление, когато си слагамъ задачата да мога добре, основно да разреша проблемите, за които тукъ става речъ“. Аз казахъ въ началото на своята реч, че смътамъ, че за тази голъма задача усилията, силите на сегашното правителство, тъй обзидано поради многото факти, са недостатъчни.

Втората грешка на правителството, според менъ — аз говоря за грешки, не говоря за престъпления и, следователно, трябва добре да бъде разбранъ, добре да бъде оце-

ненъ въ своитѣ усилия да бѣда обективенъ въ своята критика — е, че то смѣта, че представлява една силна власт, и че тази силна власт, защото е такава, е достатъчна да се справи съ всички наши болки. Г. г. народни представители! Не трѣбва да се изпущатъ изъ предъ видъ многото факти, които бихме могли да намѣримъ въ историята, но нѣкои отъ тѣхъ, които ни дава последното време, сѣ отъ значението да бѣдатъ цитувани тукъ за моитѣ изводи, за заключенията, които имамъ да направя. Надъ Москва се развѣва червенъ флагъ; сѣщиятъ флагъ видѣхме да се развѣва и надъ такива столици, каквато е Берлинъ, каквато е Виена. Тамъ нѣкога е имало по-мощна власт отъ сега. Тия червени байраци сѣ единъ отговоръ на една самонадеяностъ, на едно незачитане на демокрацията, на едно недостатъчно вслушване въ общественото мнение, на едно недостатъчно зачитане на народнитѣ тежнениа и народнитѣ желания. Азъ цитувамъ този фактъ не за да заплашвамъ. Това не е въ моя характеръ, не е споредъ моя нравъ; азъ съмъ далечъ отъ тази мисль. Азъ смѣтамъ, че нѣма лоша политика отъ политиката на заплашванията. Азъ цитувамъ факта, за да изведа заключението, че всѣка власт има своя край. И тая власт, въ нейния край, доколкото тя се представлява отъ една политическа сила, добре е да напуца мѣстото, което заема, все съ известенъ кредитъ, все съ остатъкъ отъ известни сили. Това е въ неинъ интересъ, това е въ интересъ на държавата, това е въ интересъ на всички насъ.

Но позицията на правителството, решителната му позиция, е да задържи властта на всѣка цена. Вчера нѣмахъ възможността да бѣда тукъ, когато се дебатираше ямболския изборъ. Но мой дългъ бѣше да прочета *compte rendu*-то за вчерашното заседание. И тамъ азъ прочетохъ единъ апострофъ на уважаемия министъръ г. Славейко Василевъ — ако той е вѣренъ — отъ който съмъ малко смутенъ. Той казалъ на г. Мушановъ: „Не искамъ да напушамъ властта или не ще я напусна, защото не искамъ да влизамъ въ Шуменския затворъ“.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Не е казалъ туй.

А. Малиновъ (д): Тѣй е предадено.

Министъръ С. Василевъ: Азъ казахъ: не искаме да напуснемъ властта, защото не желаемъ за втори пѣтъ да видимъ г. Мушановъ въ Шуменския затворъ.

А. Малиновъ (д): То е малко по-друго.

Г. г. народни представители! Не бихъ желалъ да видя въ затвора нито моя добъръ приятелъ г. Мушановъ, нито г. Славейко Василевъ, нито имамъ желание азъ самъ да влѣза тамъ, защото съмъ изпиталъ „сладоститѣ“ на затвора, защото помня, че всѣка вечеръ съмъ рискувалъ да бѣда закланъ като едно пиле. Но трѣбва да знае г. Славейко Василевъ, че една бѣдеща власт не ще позволи комуто и да било да различава своитѣ смѣтки и да уведичава населението, било на Шуменския затворъ, било на другитѣ затвори. То е единъ голѣмъ въпросъ на държавна политика.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Кѣде ви сѣ наличнитѣ сили да се справите съ стихията?

А. Малиновъ (д): Какви сѣ грѣшкитѣ на правителството — това е наша задача да ги изтъкваме, да ги прокоментираме.

Но азъ трѣбва да кажа две-три думи и за другъ единъ фактъ, и съ това завършвамъ.

Сегашното правителство е застанало здраво на своята позиция: на никаква цена и за нищо то не ще да напусне властта, заради това, защото то мисли, че неговата върховна мисия, отредена отъ народа или отъ провидението, не е завършена.

Всѣка една отъ партиитѣ на българската опозиция върви изъ своя малъкъ пѣтъ. Голѣмъ, сигуренъ пѣтъ, установенъ отъ тая опозиция, изъ който пѣтъ да може да тръгне самата тя и да тласне следъ себе си или съ себе си българския народъ, нѣма. Това е единъ фактъ.

Следователно, задача на българската политика е да постигне два резултата: да убеди българското правителство — тѣзи, които управляватъ, че се иска едно по-голѣмо внимание отъ това, което се дава днесъ, на общественитѣ настроения и народни тежнениа, и отъ друга страна, паралелно съ това, да се намѣрятъ голѣмитѣ и сигурнитѣ пѣтища, които да замѣстятъ отдѣлнитѣ пътеки, изъ които ние често пѣти вървимъ, преследвайки своитѣ цели, а не

целитѣ на България. („Браво“ и ржкоплѣскания отъ демократитѣ и нѣкои земледѣлци)

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Една добра теза, за която трѣбва да се работи.

Председателъ: Искат ли нѣкой думата?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Моля Ви се!

Председателъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ако нѣма подготвени хора да говорятъ — макаръ това да не е динъ парламентарно... (Възражения отъ лѣвицата) Моля, моля!

Д. Кьорчевъ (нац. л): Недейте иронизира.

А. Малиновъ (д): Г. министъръ-председателю! Само боейки се отъ упрѣка, че нѣмало подготвени хора, азъ вземахъ думата. Защото слушамъ често пѣти Вашитѣ обвинения и заявления: „Великодушни сме, не сте готови да говорите — даваме ви възможностъ“.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Малиновъ! Вие знаете много добре, че нѣма кой да чака господата да се подготвятъ. Но правя Ви тая концесия.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Все концесии правите!

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Правимъ ви ги, разбира се. Тогава вземете думата. Сега азъ съмъ виновенъ, че ви правимъ концесии! И тазъ добра! Браво бе! Да се мине къмъ следната точка отъ дневния редъ.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Това е наше право.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Малиновъ Ви отговори, че той знае правото така, че когато е поставенъ единъ въпросъ на дневенъ редъ, да взема думата и да говори.

Д. Кьорчевъ (нац. л): Това е негово право.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Божемъ сте юристъ и трѣбва да знаете какво е правото Ви.

Председателъ: Пристъпваме къмъ следующата точка отъ дневния редъ — докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ.

Г. Търкалановъ ще докладва избора въ Шуменската избирателна колегия.

Докладчикъ Н. Търкалановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ изборитѣ, които сѣ станали на 29 май въ Шуменската избирателна колегия, сѣ се състезавали петъ избирателни листи. Отъ тѣхъ листата на Демократическия сговоръ е получила 11.751 гласа, тази на българския Земледѣлски народенъ съюзъ — 3.238 гласа, на Работническата партия — 3.336 гласа, на Националлибералната обединена партия — 153 гласа, на Радикалната партия — 316 гласа, или общо действителнитѣ бюлетини, получени въ Шуменската избирателна колегия, сѣ били 18.794. При това положение изборниятъ дѣлителъ е билъ 4.698, и понеже всичкитѣ други листи, изключая тая на Демократическия сговоръ, сѣ получили гласове по-малко отъ изборния дѣлителъ, Демократическиятъ сговоръ е вземалъ и четиритѣ мандата въ колегията. Съ опредѣление отъ 3 юний 1927 г. на Шуменския окръженъ сѣдъ, провъзгласени сѣ били за избрани народни представители отъ Шуменската избирателна колегия за XXII обикновено Народно събрание: Кънчо Милановъ, Борисъ Ефтимовъ, Антонъ Ченгелиевъ и Стоименъ Савовъ, а за допълнителни такива — Афузъ Османъ Халиловъ и Георги Ивановъ Малчевъ.

По избора има подадени две контестации, които сѣ отъ по-особено значение.

Едната контестация е подписана и подадена отъ Борисъ В. Поповъ, Жечо Павлевъ, Петъръ Панайотовъ, Михаилъ Ив. Кубадиновъ, Асенъ Станевъ, Христо Маджаровъ, Иванъ Бешевлиевъ, Стефанъ Величковъ, Обретко Митевъ и др., всички жители на гр. Шуменъ. Тая контестация бѣше напечатана и разпратена, даже тукъ въ Парламента се получи и се знае отъ много народни представители. Въ нея се изнася, какво кандидатътъ на тройната коалиция — на Демократическата партия, на земледѣлцитѣ томовисти и националлибералитѣ кьорчевисти — Борисъ В. Поповъ, не е билъ допустнатъ въ деня на избора да отиде въ

село Екисче и, по заповѣдъ на участковия полицейски приставъ на гара Шейтанджикъ, Стефанъ Калдъръмовъ, е билъ възпрепятствуванъ да извърши своята агитация; че застъпникътъ Михаилъ Ив. Кубадиновъ на 29 май, въ деня на избора, е билъ арестуванъ и задържанъ въ село Терби, Шуменско, заедно съ правителствения кандидатъ Стоименъ Савовъ, и не му е било позволено да извърши изборната си агитация въ деня на избора; че въ село Маражъ е била поставена нѣкаква палатка, където избирателитъ предварително сж бивали обискирани до голо и следъ това сж били пускани; че въ село Новоселъ не е било позволено на нѣкой си Стоянъ Градинаровъ да агитира за листата на тройната коалиция. Следватъ и други отъ по-малко значени случаи за насилия, които сж били станали въ Шуменската избирателна колегия. Тая констестация е била своевременно подадена. Прокурорътъ при Шуменския окръженъ сѣдъ я праща на съответния следователъ, който образува слѣдствено дѣло. Характерни сж показанията, дадени предъ сѣдята-следователъ отъ заинтересованитъ, които сж подписали констестацията. Единиятъ отъ тѣхъ — първиятъ подписалъ констестацията — Христо Маджаровъ, казва: „Сведенията, които азъ дадохъ предъ следователя и които ги има въ констестацията, ги чухъ отъ заинтересовани приятели отъ околията“. Вториятъ, Михаилъ Кубадиновъ, въ своитъ показания говори какъ е станало неговото арестуване въ с. Терби отъ една десетчленна въоръжена селска група. Той е билъ арестуванъ заедно съ правителствения кандидатъ, Стоименъ Савовъ, за да се оправдае, както казва той, неговото арестуване. Петъръ Панайотовъ казва: „По подадената отъ насъ констестация, поради туй, че азъ отъ работа не можахъ да излѣза изъ околията, знамъ много малко, но подписахъ констестацията, защото това ми се каза отъ наши приятели“.

Такава сж почти всички сведения отъ заявителитъ, които сж подали констестация за този изборъ. Единиятъ отъ тѣхъ, Асенъ Станевъ, адвокатъ, казва: „По време на изборитъ бѣхъ въ Шуменъ, не съмъ ходилъ въ никое село изъ околията. Чухъ, че сж станали тѣзи и тѣзи нѣща“.

Следственото дѣло е приключено и така е препратено тукъ безъ заключително постановление на следователя.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя А. Христовъ)

По-характеренъ и фрапантенъ е случаятъ въ с. Маражъ. Никола Ив. Московъ, отъ с. Маражъ, въ своята молба до прокурора пише: „Г. Прокуроре! По изборитъ за народни представители, произведени на 29 май т. г., въ селото ни се извършиха отъ органи на властѣта произволи и насилия, каквито никой отъ нашето поколѣние не помни. Кметътъ на селото, Възльо Савовъ, заедно съ нѣколко агенти отъ Шуменъ, обискирваше до голо избирателитъ и не имъ позволи да гласуватъ за друга листа“.

Обаче, характерни сж показанията, които сж дадени при слѣдствието, отъ хората, посочени въ самата констестация. Христо Василевъ казва: „Азъ бѣхъ застъпникъ“ . . .

А. Пиронковъ (д. сг): Защо четете всичко?

Докладчикъ Н. Търкалановъ (д. сг): Нека чуятъ. — Следствието по това обвинение е прекратено отъ сѣдята-следователъ, като абсолютно недоказано.

Комисията, като взема всичко това предъ видъ, изказва мнение изборътъ, произведенъ въ Шуменската избирателна околия, да бѣде утвърденъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Които приематъ . . .

С. Златевъ (з. в): Нѣма кворумъ, г. председателю.

Председателствуващъ А. Христовъ. Моля! — Които приематъ избора, произведенъ въ Шуменската избирателна околия, за редовенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ, произведенъ въ Бѣленската избирателна околия.

Има думата докладчикътъ г. Пиронковъ.

Докладчикъ А. Пиронковъ (д. сг): При произвеждането на избора сж добити следнитъ резултати. Записани избиратели — 15.589, гласували 12.681. Получени действителни бюлетини 12.222, недействителни — 457. Различнитъ партии сж получили бюлетини, както следва: Демократическиятъ сговоръ — 7.466, Занаятчийскитъ професионални просвѣтителни и политически ядра — 2.762. Националиберали —

325, Българскиятъ земеделски народенъ съюзъ — 1.529, разни — 1040. Дѣлителтъ е 4078. Окрѣжниятъ сѣдъ, имайки предъ видъ тѣзи данни, е провъзгласилъ за избрани само отъ листата на Демократическия сговоръ — понеже останалитъ партии не ги лови дѣлителтъ — следнитъ кандидати: Христо Стояновъ, Любомиръ Айвазовъ, и Боню Колевъ, а за подгласници — Борисъ М. Теодосиевъ и Тодоръ Христовъ. По този изборъ има постѣпила една констестация отъ Иванъ Ст. Павловъ, въ която казва, че околийското бюро и окръжниятъ сѣдъ били зацели като недействителни 453 бюлетини и прилага нѣколко бюлетини, за да покаже, че нѣматъ знакъ, а било дефектъ на самата хартия, и иска да бѣде провърѣнъ този фактъ. Комисията счете за излишно да провърѣва този фактъ, защото и да бѣдатъ приети за действителни тѣзи бюлетини, неговата листа нѣма да достигне дѣлителя.

Освенъ тази констестация има произведени дознания въ връзка съ оплаквания, които сж били направени до прокурора. Съ единъ рапортъ мировиятъ сѣдья въ с. Две-могили се оплаква, че единъ приставъ се разхождалъ въ коридора на изборното помѣщение, че той му билъ казатъ нѣщо, а приставътъ му отговорилъ съ груби думи и т. н. Единъ избирателъ се оплаква, че следъ избора му билъ нанесенъ побой, за което му е издадено медицинско свидетелство; други се оплакватъ, че кметътъ билъ агитиралъ, че на нѣкой били отнети бюлетинитъ и т. н. Ако има провинени, следъ надлежна провърѣка, прокурорътъ ще направи своитъ разпореждания.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя В. Димчевъ)

Комисията разгледа този изборъ, намѣри, че е редовно произведенъ и реши да моли Народното събрание да го утвърди.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Ще гласуваме.

Които приематъ за редовно произведенъ избора въ Бѣленската избирателна околия, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ Пловдивската селска избирателна околия.

Докладчикъ А. Пиронковъ (д. сг): Следъ произвеждането на избора въ Пловдивската селска избирателна околия сж добити следнитъ резултати: Демократическиятъ сговоръ, съ розова бюлетина, е получилъ 12.947 гласа; Занаятчийскитъ професионално-просвѣтителни ядра — 9.000 гласа; Националибералната партия — 1173 гласа; Земеделскиятъ народовластенъ съюзъ — 218 гласа; Българскиятъ народенъ земеделски съюзъ — 5167 гласа; Радикалната партия — 777 гласа; или всичко сж подадени 29.455 действителни бюлетини. Дѣлителтъ е 4.208.

Съ огледъ на този дѣлителъ сж дѣтъ е провъзгласилъ за избрани следнитъ лица: отъ Демократическия сговоръ — Андрей Ляпчевъ, Александъръ Христовъ, Николай Бурмовъ и Ангелъ Томчевъ; отъ Занаятчийскитъ професионално-просвѣтителни ядра — Димитъръ Л. Гичевъ и Рангелъ Ст. Барбанковъ; отъ Българския народенъ земеделски съюзъ — Стоянъ Омарчевски. Останалитъ партии сж подъ дѣлителя.

По този изборъ има постѣпило заявление до Пловдивския окръженъ сѣдъ, въ което се донася, че трима души трудовази били гласували въпрѣки закона; че други шестъ пѣкъ не били допуснати да гласуватъ, което фактически се оправдава. Има една констестация, която, обаче, нѣма никакво значение — че не били гласували 6 души.

Отъ г. Порязовъ е подадена констестация до г. председателя на окръжния сѣдъ, съ копие председателя на Народното събрание, въ която донася, че въ секцията Селаджиково къмъ 12 часа били се свѣршили пликветъ и поради това трѣбвало наново да се купуватъ такива; председателтъ на бюрото билъ купилъ нови пликове. Туй е отбелязано и въ протокола. Обаче има съставенъ актъ отъ кмета, че той сутринта е предалъ нуждното и необходимо количество пликове, но какъ сж се изгубили въ послѣдствие, нито председателтъ, нито нѣкой другъ обяснява. Въ всѣки случай този фактъ не е попрѣчилъ да бѣде произведенъ изборътъ до края, нито пѣкъ е попрѣчилъ на нѣкого да гласува.

Има и едно оплакване, че Барбанковъ билъ осѣжданъ на тъмниченъ затворъ по закона за трудовата поземелна собственост и, следователно, да не бѣде провъзгласяванъ за избранъ. Комисията нареди да се провърѣи този фактъ, обаче отъ телеграмитъ, които се получили отъ гр. Пловдивъ, се оказа, че това не се касае за сѣщото лице, защото сѣщиятъ не е осѣжданъ.

Други нѣкои сериозни оплаквания нѣма.

Комисията, след като разгледа избора, реши да моли Народното събрание да утвърди избора, така, както се е произнесъл окръжният съд и да провъзгласи за избрани лицата, които е провъзгласил и окръжният съд.

Председателстващ В. Димчев: Ще се гласува. Които приемат избора на Пловдивската селска околия за редовно и правилно извършен, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик А. Пиронков (д. сг): Ще докладвам избора на Пашмаклийската избирателна околия.

Окръжният съд е констатирал следното. Листата на занаятчийският, професионални, просветителни и др. ядра е получила 1.221 гласа; листата на Демократическия сговор, с розова бюлетина, е получила 9.011 гласа; листата на Демократическата партия, с морова бюлетина, е получила 764 гласа; листата на Българския земеделски народен съюз, с оранжева бюлетина, е получила 803 гласа; листата на Национал-либералната партия, обединена, е получила 537 гласа. Изборният дѣлител е 3.086. Освен партията на Демократическия сговор, другите не се ловят от този дѣлител.

Окръжният съд със определение е провъзгласил за избрани: Стефан Тасев, Александър М. Хитрилов, Емин Тахиров, Агушев и Атанас П. Каишев, а за допълнителни такива: Петър Ив. Джерахов и Коста Р. Чилингиров.

По произвеждането на този избор е постъпила една констатация от Коста Р. Чилингиров. Въ нея той казва, че въ листата бил третият по ред кандидат, обаче получил по-малко от половината от подадените за тази листа гласове поради зачеркване на името му и че окръжният съд, поради туй, вмѣсто да го тури след първите четирима кандидати, колкото избира околията, турил го е накрая на листата и е провъзгласил за избран четвърти по ред не нег, а друг един от така наречените допълнителни. Моли съда да съчете, че той, ако е загубил веда си, отишъл е последен въ тѣзи, които се избират, а не е стигнал накрая на листата.

Второ оплакване има, направено от други заинтересовани лица, които пакъ за сѣция този кандидат, Коста Р. Чилингиров, казват, че нѣма законната възраст 30 години и, следователно, не може да бѣде избран. Въ преписката има едно писмо от Държавния университет въ София до председателя на Народното събрание, въ което е казано, че този Коста Р. Чилингиров при записването си за студент въ университета е далъ сведения въ именика си, че е роден въ с. Райково на 6 септември 1897 г. и за удостоверение на това е представилъ кръщенелно свидетелство № 136, издадено от енорийския свещеник въ с. Райково на 14 януари 1898 г., което свидетелство той си е получилъ обратно заедно съ другите документи при напускането на университета на 3 ноември 1922 г.

Въ преписката има сѣщо едно удостоверение отъ търговската гимназия при Пловдивската търговско-индустриална камара, въ което се казва, че това лице, споредъ издаденото му свидетелство за свършенъ курсъ подъ № 780 отъ 30 юни 1918 г., е родено на 18 април 1898 г.

Заинтересованиятъ пъкъ Чилингиров, за да установи своята възраст, че има 31 година, е представилъ въ преводъ императорска тугра: Султанъ Абдул Хамидъ Хамъ, отомански личенъ билетъ, въ който е казано, че той е роденъ въ 1896 г., тъй като по онова време онзи край се е числилъ въ турската империя. Освенъ това, той е представилъ и едно удостоверение отъ Райковското селско общинско управление, въ което се казва, че той е на възраст 31 година.

Комисията се занима съ двата въпроса.

Първиятъ въпросъ, относно мѣстото, което трѣбва да заематъ Чилингиров, понеже е получилъ по-малко отъ половината гласове, подадени за кандидатната листа, се решава въ връзка съ чл. чл. 64 и 120 отъ избирателния законъ. Презъ 1923 г., при измѣнението на избирателния законъ, се е предвидѣло, щото кандидатните листи да съдържатъ повече лица, отколкото сѣ представителски мѣста въ околията съ следния текстъ: „Кандидатната листа може да съдържа толкова имена, колкото е числото на представителски мѣста въ избирателната околия плюсъ две“, а въ стария текстъ, който се е прилагалъ до 1923 г., е предвидено, че листата може да съдържа най-много толкова кандидати, колкото се избиратъ, а може да съдържа и по-малко.

Отъ туй се вижда, че чл. 64 не предвижда запасни, както обикновено се казва, а предвижда кандидатна листа съ толкова кандидати за народни представители, колкото подлежатъ да бѣдатъ избрани, плюсъ два.

Въ една отъ алинеите на чл. 120, дето се опредѣля начинътъ, по който става провъзгласяването на избраните кандидати, е казано следущето: (Чете) „Въ всѣка листа спечелилите мандати се даватъ на първите по редъ кандидати, които съдѣтъ провъзгласява за народни представители, а останалите по редъ — за допълнителни народни представители. Обаче, кандидатътъ, който е получилъ едно число гласове по-малко отъ половината на числото на всички подадени за листата действителни бюлетини, губи своето мѣсто въ редъ; на негово мѣсто стѣпва следущиятъ по редъ кандидатътъ отъ сѣщата листа, който е получилъ повече отъ половината на всички подадени за листата бюлетини“. И за обяснението на цѣлия този членъ има даденъ единъ примѣръ, въ заключението на който се казва: (Чете) „Понеже на листа I се падатъ четири мандата — избрани би трѣбвало да бѣдатъ първите по редъ четири души въ кандидатната листа. Предъ видъ, обаче, че третиятъ кандидатъ — Д. Ивановъ, е получилъ по-малко отъ половината гласове, подадени за листата, той нѣма да бѣде провъзгласенъ за избранъ. Неговото име ще бѣде поставено накрая на листата, а вмѣсто него ще бѣде провъзгласенъ за избранъ следущиятъ“. По този въпросъ се справихъ и съ станалите разисквания при приемането на тия измѣнения на второ четене. Обаче тогава, както ви е известно, палияниятъ въпросъ е билъ каква е избирателната система, защо се посѣга на избирателната система, и маса други въпроси, и въ подробности не се е влизало, защо ставатъ тѣзи промѣни и какъ трѣбва да се тълкуватъ. По този въпросъ азъ не намѣрихъ нищо казано при второто четене. При тия прочетени текстове на закона, които уреждатъ тази материя, комисията дойде до убеждението, че окръжниятъ съдъ правилно е провъзгласилъ за избранъ Каишевъ вмѣсто Чилингировъ, тъй като последниятъ загубва мѣстото си поради това, че е получилъ по-малко отъ половината гласове, подадени за листата, и трѣбва да се счита, че отива накрая на листата, тъй като законътъ не прави разлика между действителни и запасни, а казва, че листата може да съдържа колкото сѣ кандидатите, плюсъ двама други.

По втория въпросъ, за възрастта на кандидата, сведенията, дадени отъ Университета въ София, отъ Търговско-индустриалната камара въ Пловдивъ, така сѣщо и отъ Императорската тугра, не можахъ да убедятъ комисията, че действително Чилингировъ е на възраст по-малко отъ 30 години. Съгласно закона, който урежда тази материя въ България, единствениятъ компетентенъ да твърди за възрастта на едно лице, е надлежната община. А при липсата на данни въ самата община да удостоверитъ този фактъ, или при липсата на водени регистри, както е въ дадения случай — понеже мѣстото, въ което е роденъ, както казахъ, по-рано не е било въ предѣлите на България и не е имало такива регистри — естествено, възрастта може да се доказва и съ други срѣдства. Въ дѣлото е казано, че ималъ кръстително свидетелство, но го нѣма, за да видимъ дали свещеникътъ е издалъ оригиналъ или е издалъ такова свидетелство възъ основа на махленскъ свидетелство. При наличността на едно удостоверение отъ общината за неговата възраст, при наличността на доказателства, които самиятъ той е представилъ предъ мировия съдия, за да бѣде кандидатиранъ, съчете се, че не е доказано, какво той е малолѣтенъ, и че е правилно провъзгласенъ отъ окръжния съдъ като кандидатъ. И така комисията прие за избрани за народни представители посочените по-рано четирима, а именно: Стефанъ Тасевъ, Александъръ М. Хитриловъ, Еминъ Тахировъ Агушевъ, Атанасъ П. Каишевъ, а като допълнителни: Петъръ Ив. Джераховъ и Коста Р. Чилингировъ.

Моля Народното събрание да утвърди този изборъ.

Председателстващ В. Димчев: Ще се гласува.

Които приематъ избора, произведенъ въ Пашмаклийската избирателна околия за редовно и правилно извършенъ и за избрани за народни представители лицата, които спомена г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ С. Никифоровъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ще ви докладвамъ избора, произведенъ въ Разградската избирателна колегия, която, както знаете, се състои отъ Разградска и Кеманларска избирателни околии. Въ избора, станалъ на 29 май т. г., състезаващите се листи сѣ получили следните гласове: листата на Радикалната партия — 1.084 гласа, листата на Демократическия

сговоръ — 12.790 гласа, листата на новообразуваната Обединена партия — 1.359 гласа, листата на Занаятчийският професионални просвѣтителни и политически ядра — 7.402 гласа, листата на Работническата партия — 741 гласа и листата на Българския народенъ земледѣлски съюзъ — 2.807 гласа.

Съгласно чл. 120 отъ изборителния законъ, при изборенъ дѣлителъ 4.363, Разградскиятъ окръженъ съдъ въ заседанието си на 4 юний 1927 г. е прогласилъ за избрани народни представители следнитѣ кандидати: отъ листата на Демократическия сговоръ Георги Д. Казанаклиевъ, Кънчо Н. Кънчевъ, Димитъръ Н. Икономовъ, и д-ръ Борисъ Николовъ, а за тѣхни подгласници отъ същата листа: Петъръ Ж. Ранковъ, Ахмедъ Сарачъ Бекировъ, Иванъ Кюсе Станевъ и Жечо Николовъ, и отъ листата на Занаятчийският професионални просвѣтителни и политически ядра: Станю Златевъ отъ с. Осенецъ и Борисъ Н. Бошковъ отъ Кеманларъ, а за тѣхни подгласници: д-ръ Георги Яламовъ и Александъръ Минчевъ Топчиолу. Другитѣ листи, не получили достатъчно гласове, за да попаднатъ подъ изборния дѣлителъ, оставатъ безъ мандатъ.

Противъ този изборъ е подадена отъ д-ръ Яламовъ отъ гр. Разградъ контестация, която той е подкрепилъ съ три заповѣди на селски общински кметове и три акта, съставени отъ председателя на секционното бюро въ с. Ахмакъ. Комисията по провѣрка на изборитѣ разгледа детайлно контестацията на д-ръ Яламовъ и поради това, че за всички изнесени, споредъ него, престѣпни факти, въ книгата на секционнитѣ бюро не е отбелязано нищо, не е дадено никакво доказателство въ подкрепа на онова, което той изтъква, и поради това, че заповѣдитѣ, които той прилага, за да докаже, че имало тероръ и заплашвания, въобще насилване волята на избирателитѣ, сѣ заповѣди чисто административни, цѣлещи да запазятъ реда и порядъка въ тия общини — още повече покрайни — остави контестацията му безъ послѣствие и чрезъ мене ходатайствува предъ Народното събрание да бѣде утвърденъ изборътъ.

Моля почитаемото народно представителство да възприеме мнението на комисията по провѣрка на изборитѣ — да утвърди разградския изборъ.

Председателстващъ В. Димчевъ: Които приематъ избора, произведенъ въ Разградската избирателна колегия, за редовно и правилно извършенъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ И. п. Ингилизовъ (мак): Ще ви докладвамъ избора, станалъ въ Ломската избирателна колегия.

Записани гласоподаватели е имало 23.709, отъ които сѣ гласували 21.388, а действителнитѣ бюлетини сѣ били 21.015. Демократическиятъ сговоръ е получилъ 9.022 гласа, Демократическата партия — 7.833, Националлибералната — 609, националлиберали стамоболивсти — 314, националлиберали обединени — 306, занаятчи — 2.931. Съгласно протоколното решение на Ломския окръженъ съдъ отъ 4 юний т. г. по дѣло № 242, провъзгласени сѣ били за избрани като народни представители отъ листата на Демократическия сговоръ д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ, Йорданъ К. Ганчевъ, Георги Симеоновъ, а за допълнителни такива отъ същата листа Александъръ Цаневъ, Киро Цвѣтковъ и Панко Кировъ, и отъ листата на Демократическата партия сѣ провъзгласени за редовно избрани Милко Ст. Бечевъ и Никола Андреевъ, а за допълнителни Иванъ Михайловъ Ивановъ, Първанъ Младеновъ и Цвѣтко Максимовъ.

По този изборъ още навремето е подадена една контестация отъ г. Александъръ Цаневъ, въ която се твърди, че Георги Симеоновъ, избранъ за народенъ представителъ отъ Ломската околия, е билъ на общинска служба, като юрисконсултъ, и съгласно чл. чл. 47, 48 и 124 отъ изборителния законъ, не може да бѣде избранъ за народенъ представителъ.

Въ сѣщия духъ сѣ подадени заявления до прокурора при Ломския окръженъ съдъ, въ послѣствие до Народното събрание и до прокурора на Апелативния съдъ. Въ тѣзи заявления контестаторътъ иска да каже, че е билъ антидатаранъ входящиятъ нумеръ на заявлението на Георги Симеоновъ за подаване оставка.

Държавниятъ контролоръ при Ломската градска община съ писмо № 379 отъ 11 юний т. г. пише до прокурора при Ломския окръженъ съдъ въ отговоръ на писмото му № 2.674: (Чете)

„I. Въ разходната часть на общинския бюджетъ за 1927/1928 финансова година по § 9 сѣ текстъ: Разноски по процеси, мита, канцеларски берии, гербовъ налогъ, депозитъ, експертизи и други есществени разходи и пр. е пред-

видено и възнаграждението на юрисконсулта при общината по 1.500 л. месечно.

„II. Получаващиятъ възнаграждението се именува Георги Симеоновъ, ломски адвокатъ и общински съветникъ.

„III. Въпросното възнаграждение се изплаща отъ кредита по гореотбелязания параграфъ, а не отъ тоя § 3, по който се изплащатъ заплатитѣ на общинскитѣ чиновници и служаци.

„IV. Георги Симеоновъ е натоваренъ съ водене общинскитѣ процеси отъ общинския съветъ съ протоколъ № 2 отъ 22 декемврий 1926 г.

„V. На адвоката Георги Симеоновъ се плаща възнаграждение за услугата, която той извършва на общината, като нейнъ защитникъ въ гражданскитѣ сѣдилища, косто възнаграждение въ никой случай не може да се третира като заплата на чиновникъ, защото ако бѣ такъвъ, нему щѣше да се трѣбва заплата по общото правило, като му се правятъ и законнитѣ пензионни и други удържки; следователно, възлагане воденето на общински процеси и получаването за това възнаграждение е адвокатски хонораръ“.

Прокурорътъ прави заключение отъ изследванията, които е направилъ въ общината, отъ даннитѣ, които е добилъ отъ кмета и отъ помощникъ-секретаря, че освенъ това заявление, заведено подъ входящъ нумеръ сѣ буква „а“, имало е и друго заявление, че това не е направено умишлено и не е антидатирано. Г. Симеоновъ сѣщо се с оплакалъ до прокурора на окръжния съдъ и послѣдниятъ отмѣнява резолюцията въ тази часть и иска да се произведе следствие. Прокурорътъ при Ломския окръженъ съдъ отговаря: (Чете) „Заявлението вх. № 4768 отъ 1 юлий 1927 г.“ — съ което тѣжителтъ посочва, че е антидатаранъ входящиятъ нумеръ на заявлението му — „е подадено не въ срокъ, предвиденъ въ чл. 124 отъ изборителния законъ и по исканията, изложени въ това заявление не сѣмъ компетентенъ да върша каквито и да сѣ предложения за сѣдебна провѣрка. По тоя въпросъ е компетентно Народното събрание, видно по духа и разума на алинея четвърта отъ цитирания членъ.

„Сѣществениятъ въпросъ е, началникътъ на канцеларията на Народното събрание компетентенъ ли е да ми прави предложение въ качеството на прокуроръ. Началникътъ на канцеларията на Народното събрание не е компетентенъ да ми повръща преписката и да ми предлага; компетентно е Народното събрание, респективно парламентарната комисия по утвърждаване на изборитѣ въ качеството на мандаторъ на Народното събрание.

„Що се касае за извършени престѣпления по чл. чл. 352 и 360 отъ наказателния законъ, по тоя въпросъ е много рано. Условиата настѣпватъ само следъ като Народното събрание се занимае съ контестацията, отъ разрешението на която се разрешава това вписване е ли сѣществено и то създава ли правни отношения, които да увреждатъ на правата на друго“. Въ всѣки случай, следователтъ е произвелъ дознание на лицата, които сѣ посочени. Между тѣзи лица Крумъ Филчевъ, посоченъ като свидетел отъ Александъръ Цаневъ, казва: „Нищо не зная“. Иванъ Цокровъ сѣщо казва: „Не зная нищо по това заявление“. Трифонъ Илиевъ казва: „На Найдентъ Кръстевъ казахъ да запази нумеръ за заявлението на Георги Симеоновъ, което бѣхъ забравилъ“. Найдентъ Кръстевъ казва: „На 27 или 28 априлъ, кметътъ ме повика и ми каза: „Заявлението на Георги Симеоновъ да се заведе на 26, понеже го забравилъ“. Панко Ванковъ казва: „Пита ме Александъръ Цаневъ подаль ли си е Георги Симеоновъ оставката. Казахъ: не си е подаль оставката, понеже не е минала презъ съвета“. Иванъ Керимичевъ казва: „Панко Ванковъ и Иванъ Цокровъ ми казаха, че изборътъ на Симеоновъ е незаконенъ. Той не си е подаль оставката“.

Въ тая смисълъ сѣ заявленията и се настоява да се анулира изборътъ по чл. чл. 47 и 48 отъ изборителния законъ.

Комисията по провѣрка на изборитѣ тази сутринъ, като се занимае съ въпроса дали трѣбва Георги Симеоновъ да се третира като чиновникъ или като адвокатъ на частна практика, който е получавалъ просто едно възнаграждение и като установи, че той не е чиновникъ, а хоноруванъ адвокатъ, намѣри, че тия заявления сѣ безпредметни и еднодушно прие избора за редовенъ и моли Народното събрание да го утвърди.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Милко Бечевъ.

М. Бечевъ (д): Г. г. народни представители! Съ внимание следяхъ разглеждането на нѣколко избори въ миналата извънредна сесия, както и сега, отъ вчера насамъ. Въ нѣкои околии, действително, по изборитѣ има извършени работи, които могатъ да се оправдаятъ съ думитѣ на г. министра на вътрешнитѣ работи, че тия работи сѣ станали поради нашитѣ политически нрави. Обаче не тъй стои въпросътъ съ ломския изборъ. При ломския изборъ станаха нѣща, които не могатъ да се оправдаятъ съ политическитѣ нрави у насъ.

Д-ръ В. Такевъ (д. сг): Нѣма никаква контестация, никакво оплакване.

М. Бечевъ (д): Моли Ви се, знай. Ще чуете нѣща, които, смѣтамъ, достатъчно ще ви заинтересуватъ, за да поискате тѣ да не се повтарятъ въ бъдеще.

Отъ това, което ще чуете отъ мене, ще видите, че има една малка разлика отъ онова, което е ставало по изборитѣ въ миналото. Въ миналото, действително, имаше шайки, които върлуваха преди изборитѣ и въ самия денъ на изборитѣ. Но, въ Ломска околия, ние видѣхме, при последнитѣ избори, точно обратното — полицейскитѣ органи вървѣха напредъ, мѣсеха се въ изборитѣ, а шайкитѣ вървѣха по тѣхъ. Ние о време се оплакахме на г. министра на вътрешнитѣ работи. Тукъ предъ мене е една кжса телеграма отъ 18 май, съ която му съобщихме, че полицейски органи — не вече шайки, не партийни хора, г. г. народни представители — сж тръгнали изъ околията и вършатъ не позволенитѣ отъ избирателния законъ работи, вършатъ работи противъ свободата на изборитѣ. На 19 май подадохме втора телеграма, съ която му съобщихме, че старшиятъ стражаръ отъ Кулското околийско управление, Петко Димитровъ, нарочно изпратенъ отъ Кула въ с. Прогорелци — защото се бѣше отличилъ въ окръжнитѣ избори като добъръ изборджия — заедно съ младшиятъ стражаръ Генади Илиевъ — тоже една известна величина въ с. Прогорелци — не само заплашаватъ, но отиватъ насила въ кжщитѣ на хората да търсятъ моравата бюлетина и да я обиратъ.

Н. Топаловъ (д. сг): Ама и 15-годишнитѣ деца ли сж ваши агитатори?

М. Бечевъ (д): Възрастнитѣ сж избѣгали отъ този предизборенъ полицейски тероръ отъ селото и тамъ сж останали само 15-годишнитѣ и по-малкитѣ отъ тѣхъ. Това 15-годишно момче тѣ сж го вързали за най-слабата частъ и сж го заплашвали, че ще го обесятъ, само и само да съобщи кжде има морави бюлетини.

Н. Топаловъ (д. сг): Странно впечатление прави, че 15-годишни деца ги правите агитатори!

М. Бечевъ (д): Д-ръ Фаденхехтъ знае какви срѣдства употрѣби властѣта при тия избори въ Ломска околия. На 21 май подаваме четвърта телеграма до министъръ-председателя. Оплакахме му се, че другъ старши стражаръ, Цекко Патовъ, съ детективи въ Цибърския участъкъ, вършелъ сжщитѣ работи, както кулскиятъ въ Прогорелския участъкъ. Въ сжщата телеграма съобщавахме, че старшиятъ Тодоръ Червенаковъ въ с. Вълчедърмъ разкарвалъ хората на 10—15 км. да му се представятъ всѣки денъ да се разписватъ.

Н. Андреевъ (р): По два пѣти.

М. Бечевъ (д): Да, по два пѣти.

Н. Търкалановъ (д. сг): Това го каза Андреевъ.

С. Омарчевски (з): Азъ отъ десетъ години обикалямъ тѣзи мѣста и ги познавамъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Ето сега и г. Омарчевски се обажда.

С. Омарчевски (з): Ти бѣше на училище, когато азъ обикаляхъ по тѣзи мѣста.

Н. Търкалановъ (д. сг): Вие бесилки издигахте преди изборитѣ.

С. Омарчевски (з): Вие потопихте въ кръвъ цѣлата Ломска околия. Какво приказвашъ! (Глъчка)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Моля, тишина, г-да.

М. Бечевъ (д): Когато съ моя другаръ Андреевъ отидохме да правимъ събрание въ Вълчедърмъ и Горна Гнойница, намѣрихме предъ общината около 50—60 души дошли отъ околнитѣ села. Като ги попитахме какво правите, тѣ отговориха: „Извикани сме отъ старшиятъ стражаръ Червенаковъ да се разписваме. Това го правимъ по два пѣти на денъ въ това работно време“.

Обаче, тази намѣса на полицейскитѣ органи, г. г. народни представители, на 28 май се изрази по единъ необичаенъ начинъ въ Ломска околия. Именно, на 27 май въ селото Брусарци се свика събрание отъ страна на нашата коалиция. Събранието се състоя въ училището. На следующия денъ, 28 май, се явилъ въ селото тайниятъ полицейски агентъ Илю Дѣдоильовъ — ако не се лъжа, той сега е началникъ на Ломската тайна полиция — заедно съ тайния полицейски агентъ Лулчевъ и извикалъ нашия приятелъ Герасимъ Милчевъ и други въ общинското управление.

Н. Андреевъ (р): Милчевъ е приятелъ и на министъръ Ляпчевъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: А, има и мои приятели!

М. Бечевъ (д): Вѣрвамъ, че г. Ляпчевъ не е забравилъ Милчева, дългогодишенъ демократъ, който не знае друга партия, освенъ партията на Каравелова, а следъ това Демократическата.

Н. Търкалановъ (д. сг): Значи Вашъ приятелъ е.

М. Бечевъ (д): Той е дългогодишенъ окръженъ съветникъ, кметъ въ селото. Тѣзи органи на полицията извикватъ Милчева и неговитѣ другари и ги питатъ: „Кой ви разреши да правите събрание въ училището? Защо не сте съ Ляпчевъ, а сте съ Малиновъ“, и започватъ да биятъ Милчевъ по единъ безчовѣченъ начинъ, до такава степенъ, че на Милчевъ почва да тече кръвъ отъ носа и ушитѣ, и пада въ несвѣсъ. Поискава медицинска помощъ, а Илю Дѣдоильовъ се обръща къмъ него и казва: „Ще ти дамъ медицинска помощъ по пѣтя за София, като те изпратя въ Обществената безопасност“. Благодарение на намѣсата на нѣкои селяни тамъ, човѣкътъ е билъ спасенъ, за да не бжде пребитъ свършено. Дадена му е била първа медицинска помощъ отъ фелдшера на селото. Човѣкътъ се е посвѣстилъ и следъ това се освидетелствувалъ при участковия лѣкаръ въ с. Медковецъ, д-ръ Стефановъ. Ето ви портрета на Милчевъ. (Показва го) Той е възрастенъ човѣкъ, на 64—65 години, много скромненъ общественъ деецъ въ селото, почтенъ селянинъ, добъръ работникъ, който въ никой режимъ досега не е билъ битъ. Трѣбваше действително да дойде режимътъ на Демократическия сговоръ, и, за голѣма наша неприятностъ, при министерствуването на г. Андрей Ляпчевъ, да бжде той битъ по такъвъ начинъ.

Г. г. народни представители! Тѣй както азъ нажко си изложихъ тази намѣса на полицейскитѣ органи въ изборитѣ въ Ломската околия, тя не говори друго, освенъ че изборитѣ сж извършени при една обмислена изборна система, въ която прѣко участие взеха полицейскитѣ органи. Ако има нѣщо, което менъ да ме обиджа и което ме предизвика да взема думата по тоя изборъ, то е именно затуй, защото полицейскитѣ органи вземаха такава живо участие въ този изборъ въ полза на правителството. Вчера г. министърътъ на вътрешнитѣ работи заяви тукъ следното: „Ще дойде време, когато ще видите какъ ние ще накажемъ провинилитѣ се полицейски органи“. Е добре, приказваше се вчера за амнистия. За Ломската околия г. министърътъ на вътрешнитѣ работи нѣма защо да иска амнистия за своитѣ органи. Ама ще кажете: защо? Защото вече има възбуждено дѣло противъ тѣхъ, има даже искания отъ прокурорския паркетъ за отстранение на полицейския приставъ Христо Диневъ и на секретаря на околийския началникъ Стефанъ Сапунджиевъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Кажете ми кой е този чиновникъ, противъ когото има искане отъ съдебната властъ да бжде отстраненъ и който не е отстраненъ?

Н. Андреев (р): За полицейския пристав Христо Динев пред повече от един месец е поискано от паркетата пред Вашето министерство да бъде отстранен. Има и следствено угово дѣло, обвинителен акт и въпреки това Вие, г. министре, нищо не сте направили досега.

Министър-председател А. Ляпчев: Азъ ви казвам следното: дайте ми данните и ще видите какво ще направя.

М. Бечев (д): Г. министре! Заповѣдайте! Ето номерата на следственитѣ дѣла по изборитѣ. Следствено дѣло № 160/1927 г., против околиския началникъ, за туй, че той е вземалъ живо участие въ изборитѣ, на страната на правителството. Той ходи съ правителственитѣ кандидати да прави избори; азъ го видѣхъ на капрата на файтона съ карабина въ ръка. Това е следственото дѣло противъ него. Следствено дѣло № 248/1927 г. противъ секретаря на околиския началникъ и следствено дѣло № 172/1927 г. противъ полицейския приставъ, така наречения „Карловеца“. Прокурорътъ е искалъ тѣхното отстранение.

Министър-председател А. Ляпчев: Добре, добре, ще видимъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Това сѣ още следствени дѣла.

А. Пиронковъ (д. сг): Нѣма привлѣчени обвиняеми.

М. Бечев (д): Следствието се върши противъ полицейскитѣ органи и него го водятъ тѣзи, противъ които сѣ самитѣ следствени дѣла.

Б. Павловъ (д): Така е.

М. Бечев (д): Когато се знае отъ населението въ една околия, отъ хората въобще, че полицейскитѣ пристави сѣ на мѣстото, че околискиятъ началникъ сѣ на мѣстото, че старшиятъ стражаръ сѣ на мѣстата, и противъ тѣхъ има следствие, и свидетели се викатъ, и тия свидетели се довеждатъ отъ полицията, шефове на която полиция сѣ още на служба, питамъ ви: възможно ли е въобще да се мисли, че тѣзи свидетели ще кажатъ самата истина противъ провинилитѣ се полицейски органи?

Г. г. народни представители! Сега ще ви спомена за една друга заповѣдъ на ломския градски общински кметъ г. Трифонъ Илиевъ, който забрави заявлението на г. Георги Симеоновъ въ джоба си. Съ заповѣдъ № 237 отъ 28 май, единъ денъ преди изборитѣ, кметътъ уволнява всички агенти, всички комисари, всички общински служащи, всички пожарници и ги втурва, тъй да се каже, въ засилването на правителствената шайка.

Отъ сговориститѣ: Ей-й-й!

М. Бечев (д): Да, тъй бѣше. — Следъ като се свършиха изборитѣ, съ друга заповѣдъ подъ № 240 отъ 30 май, той връща тѣзи хора, като отменя заповѣдта за тѣхното уволнение, издадена преди два дена, понеже била неправилно издадена! Трѣбва да знаете, г-да, че общинскитѣ служащи, агенти и пожарници въ Ломъ наброяватъ близо 56—60 души. А такава една команда правителството да пусне въ изборитѣ, тя ще извърши грамадна работа, както я и извърши въ негова полза.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Защо ни занимавате съ работи, които ги нѣма въ контестацията?

М. Бечев (д): Азъ ви казахъ още отъ началото, че нѣмаше да вземамъ думата, ако открито не бѣха взели участие въ изборитѣ полицейски органи, които, въпреки моето оплакване на времето, въпреки искането на прокурора да бъдатъ тѣ отстранени, още заематъ своитѣ мѣста. Азъ поне, като старъ приятелъ на г. министра на вътрешнитѣ работи, не бихъ желалъ тѣзи лица да стоятъ на своитѣ мѣста. Ще трѣбва, г. министре, тѣ да бъдатъ прилично наказани. И въ бъдеще не трѣбва да се оправдаватъ изборнитѣ срѣдства съ политическитѣ нрави. Защото, докогато ще оправдаваме политическия тероръ и насилие въ изборитѣ съ нашитѣ политически нрави, дотогава ние нѣма да имаме една свободно изразена воля на българския народъ въ изборитѣ и нѣма да имаме тоя съставъ на Народното

събрание, който българскиятъ народъ въ своето болшинство го желае.

Докладчикъ И. п. Ингилизовъ (мак): Г. г. народни представители! Понеже за това, което говори досега г. Бечевъ, нѣма подадена никаква контестація по този изборъ, азъ, отъ името на парламентарната комисия, моля изборътъ да бъде одобренъ така, както го докладвахъ.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Това сѣ истории, които разправяте, г. Бечевъ.

М. Бечев (д): Не сѣ истории, г. Милановъ.

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Истории сѣ, защото срамота е да се говорятъ работи, за които не е подадена контестація.

М. Бечев (д): Ломската околия въ народняшко време даде жертви въ изборитѣ. Ние не желаемъ да се повтарятъ тѣзи времена и не желаемъ да се повтарятъ, когато министъръ на вътрешнитѣ работи е г. Ляпчевъ.

Министър-председател А. Ляпчев: Бждете спокойни, г. Бечевъ!

Д-ръ К. Милановъ (д. сг): Азъ като кандидатъ за народенъ представителъ, бѣхъ арестуванъ въ времето, когато министъръ на вътрешнитѣ работи бѣше г. Мушановъ.

М. Бечев (д): Вие произвеждахте избори чрезъ гасене на свѣщи. Ние подобно нѣщо не желаемъ да се повтаря. Вие, г. Милановъ, вършите една мечешка услуга на г. министра на вътрешнитѣ работи съ това.

Министър-председател А. Ляпчев: Бждете спокойни: министърътъ на вътрешнитѣ работи може да се защити.

М. Бечев (д): Азъ бихъ желалъ тамъ (Сочи мѣстото на министър-председателя) да бѣде човѣкъ отъ Вашето племе, г. Милановъ! На него щѣше да прилича повече, отколжото на всѣки другъ, да стои на това мѣсто. По този начинъ нѣма да възпитае народа политически.

Председателствуващъ В. Димчев: Които приематъ избора въ Ломската избирателна околия за редовно и правилно извършенъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Ще се докладва изборътъ въ Варненската градска избирателна околия.

Има думата докладчикътъ г. Стоименъ Савовъ.

Докладчикъ С. Савовъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ще ви докладвамъ набързо избора въ Варненската градска избирателна околия.

Записани сѣ 21.149 избиратели, а сѣ гласували — забележете добре — 12.554. Действителни бюлетини има 12.366, недействителни — 170.

Получени сѣ гласове: Трудовиятъ блокъ — 6.503, Съюзътъ на партиитѣ на реда — 3.766, Демократическиятъ съговоръ — 1.319, Радикалната партия и Българскиятъ народенъ земеделски съюзъ — 452, Националлибералната партия, Смиловъ — 213, Социалистическата федерация — 129. Широки социалисти нѣма, защото сѣ направили замяна съ Ямболската околия!

Г. Панайотовъ (нац. л): Това по дѣлото ли е, г. докладчикъ?

П. Анастасовъ (с. д): Недей приказва басни.

Докладчикъ С. Савовъ (д. сг): Всичкитѣ дневници отъ 13-тъ дубль-секции сѣ редовно подписани и е отбелязано, че изборътъ е станалъ при пълнъ редъ и тишина. Едно не е отбелязано — че въ кандидатната листа на Трудовия блокъ влизатъ членове отъ бившата комунистическа партия, които сѣ прогласени и за избрани. Това добре да се разбере. И друго още не е отбелязано — че гражданството, избирателниятъ корпусъ на гр. Варна, не е взело участие въ избора. Оная голѣма буржоазия въ търговска Варна, въ културна Варна, въ пристанището Варна, откъдето всѣкидневно искатъ кредити за повдигане на този западналъ край, не е взела участие въ избора, а се е

оставила да бъде представлявана от избраните депутати, които нищо общо нямат с повдигането на гр. Варна. (Възражения от лъвицата)

Г. Панайотовъ (нац. л.): А бе това докладъ на комисия ли е, или партизанско събрание?

Докладчикъ С. Савовъ (д. сг.): За тази работа никой не е виновенъ. За тази работа е виновно самото Варненско гражданство.

Д. Кьорчевъ (нац. л.): А бе ти докладчикъ ли си или партизанинъ?

Докладчикъ С. Савовъ (д. сг.): И когато става въпросъ за редовност или нередовност на изборите, нѣма по-правиленъ изборъ отъ този, станалъ въ гр. Варна! И ако става въпросъ за неправилности и насилия, тѣ сѣ извършени отъ меншеството. (Смѣхъ)

Но преди видъ на това, че всички изборни книжа сѣ най-редовни, нѣма никакви констатации, никакви възражения, всички застъпници и кандидати сѣ подписали книжата, комисията намѣри, че изборите на Варненската градска избирателна околия трѣбва да бѣде утвърдени. А другото, дали членътъ отъ комунистическата партия, сега отъ Работническата, трѣбва да е депутатъ, това е въпросъ специаленъ, съ който трѣбва да се занимае Народното събрание, съгласно закона за защита на държавата. (Смѣхъ)

Комисията по проверка на изборите намѣри, че това не е нейна компетентност и изказа мнение изборите да бѣде утвърдени.

Прогласени сѣ за избрани отъ листата на Занаятчишкопрофесионални просвѣтителни и политически ядра съ оловно-пепелява (жълзна) бюлетина: Георги Желѣзовъ, Никола Стамболиевъ и Калоянъ Маноловъ отъ гр. Варна, а за допълнителни: Никола Панайотовъ и Аврамъ П. Гачевъ отъ сѣщия градъ. Другите не попадатъ въ изборния дѣлителъ.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Калоянъ Маноловъ.

К. Маноловъ (зан.): Г. г. народни представители! Не бихъ взелъ думата по този изборъ и щѣе да бѣде много добре, ако г. докладчикътъ не бѣше се впусналъ да говори много широко и да ме предизвика да кажа онова, което е, и да допълня букета за изборите, които се произведоха на 29 май. Вѣрно е, че изборите въ гр. Варна станаха много редовно. Вие знаете какво е съзнанието на варненските граждани и съ това ще си обясните тоя фактъ. Но ония мѣрки, които се вземаха отъ властта, гонѣха друга целъ.

Преди изборите, на 26 май, въ 6 ч. вечерята, биде grabbed единъ нашъ агитаторъ на ул. „Царъ Борисъ“, заведенъ въ Обществената безопасност и тамъ битъ — знаете какъ? Вмѣкватъ го въ една стая, хвърлятъ му едно одеяло, . . .

Обаждаатъ се: Кои е той?

К. Маноловъ (зан.): Казва се Черняевъ. — . . . завиватъ го цѣлъ въ одеяло, за да не се чува гласъ, биятъ го, а следъ това издръпватъ одеялото, изхвърлятъ го на улицата и каскетътъ му остава вътре. (Възражения отъ сговористите) Моля! Сѣщата вечеръ по сѣщия начинъ е билъ битъ и г. Рафаеловъ отъ Земледѣлския съюзъ. На 27 с. м. единъ почетенъ гражданинъ отъ Широкосоциалистическата партия, Господиновъ, сѣщо биде закаранъ въ Обществената безопасност и битъ.

Азъ нѣмахъ да изнасямъ сега тѣзи факти, ако не бѣхъ предизвиканъ отъ г. Савовъ.

Колкото се отнася до туй, че избирателите въ Варненската градска околия не били вземали живо участие въ изборите, азъ предлагамъ да проверите преписката, за да видите, че въ изборите на 29 май въ гр. Варна сѣ подадени най-много гласове и гражданството е взело най-живо участие въ тоя изборъ. Гласоподаватели сѣ почти всички избиратели.

Съвсемъ не е вѣрно това, което твърди г. докладчикътъ, че ние не сме заемали достойно нашето мѣсто. Нека провери г. докладчикътъ кои сме ние и какво представляватъ варненските граждани. Азъ смѣтамъ, че резултатите отъ тоя изборъ се дължи на живото участие въ изборите на всички избиратели въ гр. Варна.

Т. Кожухаровъ (д. сг.): Ако е вѣрно това, кето казахте — че имало бити хора — изборите трѣбва да бѣде касиранъ.

К. Маноловъ (зан.): Касирайте го! (Глъчка)

Председателстващъ В. Димчевъ: Моля, тишина, г-да!

К. Николовъ (д. сг.): Вѣрно ли е това?

К. Маноловъ (зан.): Азъ казвамъ: въпрѣки всичко това, което бѣ направено отъ властта, варненското гражданство взема живо участие въ изборите.

К. Николовъ (д. сг.): Но това, което изнесохте, вѣрно ли е? Не е вѣрно. Кажете, че е вѣрно! Какъ ще одобрите такъвъ изборъ? (Глъчка)

Председателстващъ В. Димчевъ: Моля, тишина!

Н. Стамболиевъ (з. в.): Касирайте го, но при новъ изборъ нѣма да получите и толкова гласове, колкото сте получили въ тоя.

Председателстващъ В. Димчевъ: Ще се гласува, г-да! Които приематъ избора, произведенъ въ Варненската градска околия, за редовно и правилно извършенъ, моля, да вдигнатъ ръка.

Отъ сговористите: Меншинство.

Председателстващъ В. Димчевъ: Меншинство.

Н. Стамболиевъ (з. в.): Това е една гавра.

С. Омарчевски (з.): Тогава трѣбва да се направи друго предложение: да се касира изборите. Щомъ е меншинство, трѣбва да се касира изборите.

Председателстващъ В. Димчевъ: Моля, г-да! Става споръ.

Отъ сговористите: Нѣма споръ. Меншинство е.

Председателстващъ В. Димчевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димо Кьорчевъ.

Д. Кьорчевъ (нац. л.): Г. председателю! Вашето предложение е, да каже Събранието дали изборите, произведени на 29 май т. г. въ Варненска градска околия, е редовенъ споредъ доклада на парламентарната комисия.

К. Николовъ (д. сг.): Ти отъ известно време стана обвинителъ.

Д. Кьорчевъ (нац. л.): И ти си отъ опѣзи, които трѣбва да мълчатъ. Коста Николовъ трѣбва да мълчи. Ти, като депутатъ и комисаръ по прехраната, получаваше 20 хиляди лева заплатата на месецъ и си направи къща.

К. Николовъ (д. сг.): Ако съмъ я получавалъ, сла я вземи ти! Не те е срамъ!

Д. Кьорчевъ (нац. л.): Ти трѣбва да мълчишъ!

К. Николовъ (д. сг.): Не те е срамъ!

Д. Кьорчевъ (нац. л.): И азъ съжалявамъ, че си тукъ!

К. Николовъ (д. сг.): Недей съжалява! Азъ пъкъ съжалявамъ Димо Кьорчева!

Д. Кьорчевъ (нац. л.): Азъ не говоря топтанъ. Ти, като депутатъ, получаваше 20 хиляди лева на месецъ.

К. Николовъ (д. сг.): Не съмъ получавалъ толкова. Предлагамъ анкета. Съгласни ли сте на анкета?

Д. Кьорчевъ (нац. л.): Съгласенъ съмъ.

К. Николовъ (д. сг.): Ти лъжешъ!

Д. Кьорчевъ (нац. л.): Кажете колко си получавалъ?

К. Николовъ (д. сг.): Колкото ти получаваше, толкова и азъ получавашъ. Не те е срамъ! Лъжецъ! Нищо повече отъ лъжецъ си ти! Това е мошеничество, което вършишъ!

Д. Кьорчевъ (нац. л.): Като депутатъ и комисаръ на прехраната, получаваше 20 хиляди лева месечно.

К. Николов (д. сг): Това, което казваш, е мошеничество! Мошеникът на словото си ти! Мерзавец!

Д. Кьорчев (нац. л): Ти си мошеник! Уреждате домашните си работи с държавни пари, които получавате, като чиновници и същевременно депутати. Това е истината.

К. Николов (д. сг): Само един мръсник като тебе може да говори това! Искам анкета! Лъжец си! Не те е срам!

Д. Кьорчев (нац. л): Аз говоря факти.

Председателстващ В. Димчев: (Звъни) Моля, г-да! Ще приложим правилника.

К. Николов (д. сг): Г. председателю! Искам анкета за това, че съм бил получавал 20.000 л. месечно.

Д. Кьорчев (нац. л): Колко получаваше?

К. Николов (д. сг): Колкото ти получаваше, толкова и аз получаваш. Не те е срам! За такива уста, които не знаят какво говорят, трябва друго лице... Кажете ми това!

Д. Кьорчев (нац. л): Какво, ще ме застреляш ли?

К. Николов (д. сг): Подлец си ти!

Д. Кьорчев (нац. л): Ти си подлец, защото отричаш факти. Къща си направи.

К. Николов (д. сг): За подлеци като тебе няма прищда — има заплюване. (Заплюва го)

Д. Кьорчев (нац. л): (Заплюва К. Николова) Ще Ви изнесем тук всичките къщи, фотографирани на табло.

К. Николов (д. сг): Вие сте мерзавец! Не куршумът заслужавате, а заплюване! Мерзавец! Шефът на партията сте! Тежко на тая партия!

Председателстващ В. Димчев: (Звъни) Моля, г. Кьорчев, преди да говорите, длъжен съм от председателското място да констатирам, че при гласуването, дали изборът в Варненската градска околия се приема за редовно и правилно извършен, се получи меншество.

П. Анастасов (с. д): Значи, не е правилно извършен.

И. Петров (д. сг): Значи, не е утвърден.

Председателстващ В. Димчев: Длъжен съм да констатирам това. Какво имате да кажете подир това?

Д. Кьорчев (нац. л): Аз искам да кажа, че се гласува прстият предложението на парламентарната комисия, което не значи касиране на избора. Между вота и доклада има едно противоречие, което не бива да засрамва Парламента. Имате един доклад, а имате друг вот.

Председателстващ В. Димчев: Гласува се, дали изборът е редовно и правилно извършен.

Д. Кьорчев (нац. л): Изравнете това противоречие. Г. докладчикът казва, че изборът е редовно извършен, а вотът казва, че не е. И така аз констатирам, г. председателю, че парламентарната комисия дава доклад, че изборът е редовен.

Председателстващ В. Димчев: Да.

Д. Кьорчев (нац. л): Няма предложение, че изборът е нередовен.

Председателстващ В. Димчев: Да.

Д. Кьорчев (нац. л): Получава се вот — меншество. По какво, по кой факт? Примирете това противоречие. Вие сте стар парламентарист. Кажете ми, възможен ли е такъв вот?

Председателстващ В. Димчев: Вие знаете, г. Кьорчев, каква е практиката на Събранието. Тая практика е следната: докладва се, че даден избор е правилен и редовен; председателството полага на гласуване: „Който приема, че изборът е правилно и редовно извършен, да си вдигне ръката“.

И. Петров (д. сг): И за утвърдението.

Председателстващ В. Димчев: Разбира се. — Сега Вие предлагате да стане второ гласуване.

Д. Кьорчев (нац. л): Не. Аз Ви казвам, че Вие от Вашето високо място можете да констатирате противоречието между доклада и вота.

Председателстващ В. Димчев: Има думата г. министър-председателя.

Министър-председател А. Ляпчев: Г. г. народни представители! За мен, трябва да призная, вотът е констатацията, която е отбелязал г. председателът. Но тоя вот не решава въпроса за избора в Варненската градска околия. Преди всичко аз забелязвам, че г-дата от опозицията, и особено самите избраници в тая околия, искаха да дразнят болшинството по този избор.

Д-р Н. Чирпанлиев (д. сг): и **Е. Колев** (д. сг): И не гласуваха.

Министър-председател А. Ляпчев: Това беше истината. Почитаемата опозиция се подиграва, като не гласува за утвърдението на този избор, където са избрани само опозиционери, като иска да каже: „Ние ще ви върваме в колата вас от болшинството — хем ще гласувате, хем ще ви псуваме“. Това е истината, това е фактът.

Онзи ден аз споменах, че големата толерантност, която се свидетелствува тук не веднъж, дава възможност на някои лекомислени хора от опозицията да дразнят нервите на болшинството. Аз се отнесох не към опозицията, а към болшинството и го помолих — и пак повтарям своята молба — да не се увлича от тези дразнения, а да изпълнява своя дълг така, както прилича тук, да свещенодейства, да не държи сметка за всички тези безчинства на някои господа от опозицията. Това дразнене, според мене, е причината, задето се получи един вот не такъв, какъвто предлага комисията по проверка на изборите, която иска утвърждение на този избор. Не този вот, както казах, още не решава съдбата на избора в Варненската градска околия, защото вам е известно, че за да има касиране, трябва въпросът да се постави специално на дневен ред и наново да се дебатира. И, според туй, аз съмтам, че въпросът трябва да се сложи в идното заседание наново на разглеждане.

Отъ сговориститъ: Тъй, тъй!

Д-р К. Миланов (д. сг): И да се впрегнат тѣ (Сочи лѣвицата) сами да гласуват, г. министър-председателю!

Министър-председател А. Ляпчев: (Към лѣвицата) Една такава шега може да ви струва много скъпо.

Председателстващ В. Димчев: Моля, които приемат предложението на г. министър-председателя, разглеждането на избора, произведен в Варненската градска околия, да остане за следующето заседание, вследствие на

туй, че има вече единъ поводъ за неговото касиране, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Предлагамъ да се вдигне заседанието за вторникъ съ сѣщия дневенъ редъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ предложението на г. министъръ-председателя, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч. 40 м.)

Председателъ: **АЛ. Ц. ЦАНКОВЪ**

Подпредседатели: { **А. ХРИСТОВЪ**
 { **В. ДИМЧЕВЪ**

Секретаръ: **Н. ТЪРКАЛАНОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Стр.	Стр.
Отпуски разрешени на народните представители: Стойчо Георгиев, Ставри Андреев, Радко Начев, Никола Владов, Васил Драганов, Иван Лъкарски, Кънчо Кънчев, Недѣлчо Топалов, Левъ Кацковъ и Василъ Митев	69
Законопроектъ за измѣнение и допълнение на чл. чл. 786 и 792 отъ търговския законъ (Предложение на народните представители Герасимъ Ангеловъ Величковъ и Илия Бояджийски (Съобщение)	69
Питания: 1) Отъ народния представител П. Анастасовъ къмъ министра на вътрешните работи и народното здраве относително разтурено събрание отъ мѣстни органи въ Бѣла-Слатина (Съобщение)	69
2) Отъ сѣщия къмъ министъръ-председателя относително шумакарския въпросъ и за оземляването на малометни въ Бѣла-Слатина (Съобщение)	69
Проектъ-отговоръ на троиното слово (Първо четене — разискванията)	69
Избори — провѣрка.	
Провѣрка на изборитѣ, произведени въ избирателни околии:	
1) Шуменската (Докладване и утвърждение)	78
2) Бѣленска (Докладване и утвърждение)	79
3) Пловдивската селска (Докладване и утвърждение)	79
4) Папмаклийската (Докладване и утвърждение)	80
5) Разградската (Докладване и утвърждение)	80
6) Ломската (Докладване и утвърждение)	81
7) Варненската градска (Докладване и неприемане предложението на комисията за утвърждение. Отлага се разглеждането на избора въ следующето заседание)	83
Дневенъ редъ за следующето заседание	86